

**İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM KURUMLARI İŞLETMECLİĞİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OKUL YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRETMENLERİN
MÜLTECİ VELİLER İLE KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

ESRA SEVİNÇ

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUNİRAH MOHAMMED ALABOUDI

İSTANBUL, 2021

**İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM KURUMLARI İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OKUL YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRETMENLERİN
MÜLTECİ VELİLER İLE KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

ESRA SEVİNÇ

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUNİRAH MOHAMMED ALABOUDI

İSTANBUL, 2021

TEZ ONAY SAYFASI

Bu tez tarafımızca okunmuş olup kapsam ve nitelik açısından, Eğitim Kurumları İşletmeciliği alanında yüksek lisans derecesini alabilmek için yeterli olduğuna karar verilmiştir.

Tez Jürisi Üyeleri

Unvanı- Adı Soyadı

Kanaati

İmza

Bu tezin İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından konulan tüm standartlara uygun şekilde yazıldığı teyit edilmiştir.

Teslim Tarihi

Mühür/İmza

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK BEYANI

Bu çalışmada yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, söz konusu kurallar ve ilkelerin zorunlu kıldığı çerçevede, çalışmada özgün olmayan tüm bilgi ve belgelere, alıntılama standartlarına uygun olarak referans verilmiş olduğunu beyan ederim

Adı Soyadı:

İmza:

ÖZ

OKUL YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRETMENLERİN MÜLTECİ VELİLER İLE
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sevinç, Esra

Eğitim Kurumları İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı

Öğrenci Numarası:194012005

Open Researcher and Contributor ID (ORC-ID): 0000-0003-1106-6892

Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası: 10407597

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Munırah Mohammed Alaboudi

Eylül 2021, 57 sayfa

Dünyada son yüzyılda yaşanan sosyal, ekonomik, dinsel, kültürel ve politik sebeplerden ötürü toplumların demografik yapıları etkilenmekte ve bu değişen demografik yapı Mülteci olgusunu da beraberinde getirmektedir. İnsanlar doğup büyüdükleri ülkelerinden başka ülkenin topraklarına istem dışı göç etmekte olup, oradaki topraklarda yerleşme durumunda kalabilmektedirler. Türkiye 1980’li yıllardan beri göç sorunları ile tanışmış ve 2011 yılı itibari ile göç ve mülteci sorunları hız kazanmıştır. Bu bağlamda bu araştırma, eğitim camiasında yaşanan sorunları tespit etmek amacıyla mülteci öğrencilerin bulunduğu okullarda görev yapan müdür veya müdür yardımcısı, öğretmenler ve mülteci veliler ile yaşadıkları deneyimleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, kişilerin belirli bir olguyu nasıl deneyimlediklerini daha ayrıntılı bir şekilde ortaya sunmak amacıyla; nitel araştırma desenlerinden Olgubilim (fenomenoloji) ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu ise, İstanbul il sınırları içerisinde bulunan okullarda en az 10 mülteci öğrencinin eğitim görüyor olması ve mülteci öğrencilerin devam ettiği okulda en az bir yıldır görev yapmış 10 öğretmen, 10 okul yöneticisi; en az bir sene eğitim ve öğretim gören 8 mülteci öğrenci velileri ile oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Mülteci Sorunları, Mülteci Veliler, Okul-Veli İlişkiler

ABSTRACT

PROBLEMS FACED BY SCHOOL MANAGERS AND TEACHERS WITH REFUGEE PARENTS AND SOLUTION OFFERS

Sevinç, Esra

MA in Managing Educational Institutions

Student ID:194012005

Open Researcher and Contributor ID (ORC-ID): 0000-0003-1106-6892

National Thesis Center Reference Number: 10407597

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Munirah Mohammed Alaboudi

September 2021, 57 Pages

Due to the social, economic, religious, cultural and political reasons experienced in the world in the last century, the demographic structures of societies are affected and this changing demographic structure brings the refugee phenomenon. People involuntarily immigrate to the lands of another country from the country where they were born and raised, and they may settle in the lands there. Turkey has been acquainted with immigration problems since the 1980s and as of 2011, immigration and refugee problems have accelerated. In this context, this research aims to reveal the experiences they have had with the principal or vice principal, teachers and refugee parents working in schools with refugee students to identify the problems experienced in the education community. This study aims to present in more detail how people experience a certain phenomenon; It was designed with Phenomenology, one of the qualitative research designs. The study group of the research is that at least 10 refugee students are studying in schools located within the borders of Istanbul, and 10 teachers and 10 school administrators who have worked at the school where refugee students attend for at least one year; It was formed with the parents of 8 refugee students who had at least one year of education and training.

Keywords: Education, Refugee Parents, Refugee Problems, School-Parent Relations

İTHAF

Bugünlere kadar beni yetiştiren, yüksek lisans eğitimim boyunca benden desteğini esirgemeyen, yakın zamanda emanetini teslim eden Rahmetli Annem'e ithafen...

TEŞEKKÜR

Tez yolculuğumda beni yalnız bırakmayan, her daim yardımcı olan, sevgisiyle, sabrıyla, bilgisiyle; bana örnek teşkil eden sevgili doktor öğretim üyesi Munirah Mohammed Alaboudi'ye saygı ve sevgilerimle, teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma camiasına adım attığın andan itibaren beni yetiştiren saygı değer Eğitim Kurumları İşletmeciliği hocalarıma teşekkür ederim.

Sabırla, meşakkatle yetiştiren, eğitim hayatım boyunca yanımda olan, maddi ve manevi tüm desteğini ortaya koyan, canı gönülden sevdiğim sevgili babacığım Mehmet Sevinç'e ve Rahmetli anneciğim Ayten Sevinç'e ve ablacığım Neriman Sevinç'e minnettarım.

Desteklerini benden esirgemeyen, her daim şükrettiğim değerli dostlarıma, arkadaşlarıma ve sevdiğim tüm insanlara içten bir şekilde teşekkür ederim.

Esra Sevinç

İSTANBUL, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İTHAF	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
SEMBOLLER VE KISALTMALAR	xiii
BÖLÜM I GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar	3
BÖLÜM II LİTERATÜR TARAMASI	4
2.1. Göç olgusu	4
2.2. Göç ve Etkileri	5
2.3. Göçün Türkiye'ye Etkileri	7
2.4. Mülteci Olgusu	11
2.5. Türkiye'deki Mülteciler	15
2.6. Mültecilerin Eğitim Sorunu	16
2.7. Göçün Türk Okullarına Eğitime Etkisi	17
BÖLÜM III YÖNTEM	20
3.1. Araştırmanın Modeli ve Deseni	20
3.2. Katılımcılar	20
3.3. Katılımcı Kişilerin Demografik Bilgileri.....	21
3.4. Verilerin toplanması	23
3.5. Veri Analizi	24
3.6. Geçerlilik ve Güvenirlilik	26

BÖLÜM IV BULGULAR.....	27
4.1. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Gözünden Mülteci Velilere İlişkin Görüşler	27
4.1.1. Mülteci Velilerin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri	27
4.1.2. Mülteci Velilerin Çocuklarının Eğitim-Öğretimine Bakışı	28
4.1.3. Mülteci Velilerin Veli Toplantılarına Katılımı.....	31
4.1.4. Mülteci Veliler ile Yaşanılan Problemler	33
4.1.5. Mülteci Veliler İle Yaşanılan Problemlere Dair Alınan Önlemler	35
4.1.6. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Yaşanılan Problemlere Dair Çözüm Önerileri	37
4.2. Mülteci Veliler Gözünden Okul Yöneticileri ve Öğretmenlere İlişkin Görüşler.....	32
4.2.1. Türkiye’deki Okullardan Beklentileri.....	38
4.2.2. Mülteci Velilerin Çocuklarının Eğitim-Öğretimine Katkısı.....	40
4.2.3. Veli Toplantılarına Dair Deneyimler	42
4.2.4. Okul Yöneticileri ve Öğretmenler İle Yaşanılan Problemler	43
4.2.5. Mülteci Velilerin Yaşanılan Problemlere Dair Aldığı Önlemler.....	45
4.2.6. Mülteci Velilerin Yaşanılan Problemlere Dair Çözüm Önerileri	46
BÖLÜM V TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	48
5.1. Tartışma ve Sonuç	48
5.2. Öneriler	51
5.2.1. Okul Yöneticilerine Yönelik Öneri	51
5.2.2. Öğretmenlere Yönelik Öneri	52
5.2.3. Millî Eğitim Bakanlığına Öneri	52
REFERANSLAR.....	53
EKLER.....	52
EK A	52
EK B	56
ÖZGEÇMİŞ.....	57

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticileri Hakkında Bilgiler	21
Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenler Hakkında Bilgiler	22
Tablo 3.3. Araştırmaya Katılan Mülteci Velilerin Hakkında Bilgiler	23
Tablo 3.4. Araştırmanın Ana ve Alt Temaları	25
Tablo 4.1. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Ailelerin Ekonomik Durumlarına İlişkin Görüşler	28
Tablo 4.2. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Ailelerin Eğitim-Öğretime İlişkin Görüşler.....	29
Tablo 4.3. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Ailelerin Veli Toplantılarına Katılımına İlişkin Görüşler	31
Tablo 4.4. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Aileler İle Yaşanılan Problemlere İlişkin Görüşler	33
Tablo 4.5. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Veliler İle Yaşanan Problemlere Karşı Aldığı Önlemlere İlişkin Görüşleri.....	35
Tablo 4.6. Okul Yöneticileri Ve Öğretmenlerin Mülteci Aileler İle Yaşanan Problemlere İlişkin Çözüm Önerileri	37
Tablo 4.7. Mülteci Ailelerin Türkiye’deki Okullardan Beklentilerine ilişkin Görüşleri	38
Tablo 4.8. Mülteci Ailelerin Çocuklarının Eğitim ve Öğretime Katkısına Dair İlişkin Görüşleri.....	40
Tablo 4.9. Mülteci Ailelerin veli toplantılarındaki deneyimlerine Dair İlişkin Görüşleri ...	42
Tablo 4.10. Mülteci Ailelerin okul yöneticileri ve öğretmenler ile yaşanan problemlere Dair İlişkin Görüşleri	43
Tablo 4.11. Mülteci Ailelerin okul yöneticileri ve öğretmenler ile yaşanan problemlere karşı aldığı önlemlere İlişkin Görüşleri.....	45

Tablo 4.12. Mülteci Ailelerin okul yöneticileri ve öğretmenler ile yaşanan problemlere İlişkin çözüm önerileriler	46
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	9
Şekil 2.2. Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı	9
Şekil 2.3. Uluslararası Başvuru Yapan İlk 3 Uyrak	11
Şekil 2.4. Mültecilerin Ana Menşei Ülkeleri	14

SEMBOLLER VE KISALTMALAR

AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu
GİGM	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
HRW	Human Rights Watch (insan Hakları izleme Örgütü)
İHH	İnsan Hak ve Hürriyetleri ve İnsani Yardım Vakfı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
UNCHR	The UN Refugee Agency (BMMYK)
UNİCEF	Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu
YÖ	Yüksek Öğretim Kurumu
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımları açıklanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Cumhuriyetin ilk yılları itibariyle Türkiye devletine yönelen uluslararası göç hareketleri, ülkenin asli öğelerinden biri olmuştur. Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda Göç dalgasının ilk hareketini Osmanlı devleti topraklarında kurulmuş komşu ülkelerden gelen etnik Türkler oluşturma sebebiyle Türkiye de yabancı bir nüfustan bahsedilme gereği duyulmamıştır (İçduygu & Toktaş, 2005). Son yıllarda Türkiye yabancı nüfustan bahsetmeye ve hiç olmadığı kadar mülteciliğe ev sahipliği yapmaya başlamış ve bu durum kapsamında pratik ve teorik bir bağ kurulması önem kazanmaya başlamıştır (Geyik Yıldırım & Dinler, 2021).

1922-2013 tarihleri arasında farklı ülkelere din, etnik ve mezheplerden tahmini 1.500.000 milyon birey Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmıştır. Yanı sıra, 2011'de Suriye'de iç savaşı tetikleyen olay doğrultusunda komşu ülke konumunda olan Türkiye'ye ye sığınan Suriyeli vatandaşların sayısı da göz önüne bulundurularak tahmini olarak önceki sayı verisi ile birlikte 1.500.000 milyonu aşmaktadır (Demirhan & Aslan, 2015).

Türkiye, insanlık tarihinin temel bir özelliğine sahip olan göç hareketliliğinin küresel ve bölgesel krizlerin ortasında yer alan bir ülkedir. Türkiye'nin mevcut durumunu incelediğimiz zaman; insani, sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel alanlardaki

problemler ile uğraşırken, mevcut durumun önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum akıbetinde Türk toplumunun içerisinde bulunduğu psikolojik iklimin, radikal demografik ve sosyo-kültürel değişimlerin reaksiyonları ile birlikte birtakım kırılmalara ve çatışmalara öncü olabilmektedir (Aygül & Eke, 2018).

Göç eden nüfusun bir çoğunluğunu 0-18 yaş arası çocuklar teşkil etmektedir. Göç süreci boyunca, yetişkinlere nazaran çocuklar daha çok etki görmektedir. Çocukların küçük yaşta aileleri ile birlikte bu tür sorunlara maruz kalması onlarda psikolojik olarak etkilere sebebiyet verebilmektedir. Bunun yanı sıra, göç etmiş olan nüfusun 1/3'i gibi okul çağına erişmiş ve eğitim alması gereken önemli bir kitlenin var olması, eğitim ve okulda yaşanan sorunları da beraberinde getirmektedir (Kultas, 2017).

Türkiye’de bulunan mülteci, eğitim çağı gelmiş ve Türk okullarında öğrenim gören çocukların velilerinin eğitim sürecinde okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı), öğretmenler ile yaşanan sorunların belirlenmesi ve sorunlar doğrultusunda çözüm önerilerinin oluşturulması bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Mülteci öğrencilerin bulunduğu okullarda görev yapan okul müdürü, müdür yardımcısı ve öğretmenlerin mülteci öğrencilerin velileri ile karşılaştıkları sorunları belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mülteci velilerin çocuklarının eğitim-öğretimine olan bakışlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mülteci öğrencilerin velileri ile yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mülteci öğrencilerin velileri ile yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim kurumlarında sağlanması gereken başarılar ve belirlenen hedeflere ulaşabilmek için ailelerin maddi ve manevi desteğine ihtiyaç hissedilmektedir. Desteklere

ulaşabilmek için okul yöneticileri ve öğretmenler veliler ile iletişim kurmalıdır. İletişim sürekliliği sağlanmalıdır ki veli ile okul arasındaki bağ koparılmamalıdır (Ersoy, 2020).

1.4. Varsayımlar

Araştırmaya katılan görüşmecilerin görüşme sorularına içtenlikle cevap verdikleri ve bu sorulara ilişkin ifadelerinin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Türkiye'ye göç edip İstanbul ilinde yaşamlarını sürdüren mülteciler ile sınırlıdır. Araştırmanın bulguları, veri toplama aracında yer alan maddelerle ve ulaşılan görüşmecilerin bu maddelere verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

BÖLÜM II

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Göç Olgusu

Dünyada son yüzyılda yaşanan sosyal, ekonomik, dinsel, kültürel ve politik sebeplerden ötürü toplumların demografik yapıları etkilenmekte ve bu değişen demografik yapı, göç olgusunu da beraberinde getirmekte olup; insanlar doğup büyüdükleri ülkelerinden başka ülkenin topraklarına gönüllü ya da istem dışı göç etmektedir. Dolayısıyla belli bir sebeplerden ötürü oradaki topraklarda yerleşme durumunda kalabilmektedirler. Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından Türkçe dilinin, gelişimini ve incelemesini yapmak üzere 12 Temmuz 1932 yılında kurmuş olduğu Türk Dil Kurumu'nun güncel sözcük tanımına göre göç kavramı: “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret “olarak tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu, 2019).

(Sayın, Usanmaz, & Aslangiri, 2016), Göçü, “dini, iktisadi, siyasi, sosyal ve diğer sebeplerden dolayı insan topluluklarının hayatlarının tamamını veya bir bölümünü geçirmek üzere bir iskân ünitesinden, bir başkasına yerleşmek suretiyle yaptıkları coğrafi yer değiştirme hareketidir” olarak tanımlamaktadır. Yapılan tanımlara baktığımız zaman göçün alt yapısında bir yer değişimi olması ile birlikte, göçün gerçekleştiği mekânlar, yapılan göçün mesafesi, göçün devamlılığı ve son olarak göçe sebebiyet teşkil eden sebeplere göre farklılık göstermektedir. Göçlerin farkları bulunmasıyla birlikte bir ayırmadan söz edebiliriz. Bu ayırım “zoraki göç” ve “isteğe bağlı göç” olarak nitelik kazanmaktadır. Ayrıca bu durum akıbetin de yer değiştirme üzerine ayırım yapılmış ve bu ayırım da “geçici göç” veya “devamlı göç” olarak

nitelenmiştir (Bülbül & Köse, 2010). Bu önemli ayrımlardan ziyade beyin göçü, iç-dış göç, kitlesel göç, bireysel göç ve birçok göç türü bulunmaktadır. Oluşan güvenlik ve besin ihtiyacı kaygısı, göçlerin çoğunu teşvik etmiştir. Yıllarca yapılan çalışmalar da insanoğlunun yaratılışından beri bir göç hareketine tabi olduğunu göstermektedir.

Göç türlerin arasında en etkileyici göç, kitlesel göç olduğunu söyleyebilmekteyiz. Bu durum doğrultusunda geçmiş tarihe baktığımızda en büyük kitlesel göç hareketine şahit olmaktayız. Büyük kitlesel göç hareketi, zorunlu bir göç hareketi kapsamı içerisinde olduğunu söyleyebiliriz. Kitlesel göç, yaşanan doğal afetler, kimyasal kullanımlar, savaşın yaşanması, nükleer felaketlerin oluşması, besin de kıtlığın yaşanması ya da olabilir gizli projeler nedeniyle yaşanan yerden zorunlu, toplu bir şekilde bulunduğu yeri terk etmektir (Özgüler, Kitlesel Göç ve Suriyelilerin Eğitimi, 2018).

21.yüzyıla bakıldığı zaman dünyanın herhangi bir yerinde ikamet eden insanlar, savaş, işsizlik, kaos, iç karışıklık, cana tehdit oluşturacak unsurlar, ekonomik kriz olmak üzere toplu veya bireysel olarak göç etme mecburiyeti ile karşı karşıya kalmaktadır (Eke, 2018). Bu durum karşısında daha iyi bir yaşam olanaklarına sahip olan, toplumsal refahı ön plana alan ve pozitif gerekçeler ile birlikte bu denli özelliklere sahip ülkelere yoğun ilgi gösterilmektedir.

2.2. Göç ve Etkileri

Dünya da değişen olaylar çerçevesinde göç olgusunun ülkeleri etkilememesi kaçınılmazdır. Küreselleşen dünyada göç doğurganlıklarının ülkeye avantajın yanı sıra dezavantaj oluşturulabilecek şekilde bazı etkenler de ortaya çıkabilmektedir; gerek bireysel, gerekse toplumsal olarak gerçekleşebilmektedir. Teknolojinin gelişimiyle hayatımızın birçok yönünde kolaylıklar sağlanmasıyla birlikte ülke politikalarından kaynaklanan sıkı bir göç politikası beraberinde göç etmeyi hedef alan insanların kaçak yollar arama girişiminde bulunarak; izinsiz şekilde yerleşim hayatına geçebilmektedir (Yılmaz, 2014)

Göç etmiş insanların, entegre olma sürecinde sarsıntılar oluşarak yerli halkın ayrımcılığa doğru adım atması ve bu ayrımcılığın halktan soyutlanma gibi durumları, nesillerden nesile aktarılma durumu içerisinde olması sebebiyle ülkede herhangi bir çatışmaya öncülük etme ile karşı karşıya gelebilmektedir (Günay, Atılgan, & Serin, 2017). Göç etmiş bireylerin barınma için gecekondulaşmaya başvurması, yerleşim yerlerinde ki alt yapı yetersizliğinden kaynaklı işsizliğin; çocukları sokaklara yaşamaya itmesiyle ve kendilerini sokakta bir yaşam savaşının içerisinde yer edinmeye teşvik etmek ve buna tabi olarak olumsuzluk teşkil edebilecek sebeplere yol açabilmektedirler (Çakır, 2011). Ayrıca göç, kültürler arasındaki farklılıklardan kaynaklı sorunlara da yol açmaktadır. Başka topraklara göç etmiş olan insanoğlunun kendi öz kültürlerini yerleştikleri topraklara taşımakta olup yerleşim yerindeki kültür ile etkileşim halinde kalmaktadır ve bu kültürel etkilenmenin temelinde de göç yatmaktadır. Toplumsal değişmelerin güçlü bir parçası olarak; kültür, dil ve din toplumlarını yüz yüze getirebilmektedir ve bir arada yaşamaya ortam sunmaktadır. Farklı etniklere sahip insanların bir arada yaşaması kimi insanlar için gelenek ve adetlerin öğretilmesinin iyi bir şey olduğunu fikrine sahip olursa da kimi insanlar tarafından bu durum hoş karşılanmamaktadır (Tümtaş & Ergün, 2016).

Göçlerin bir diğer etkisi ise ülkelerin var olmasına veya çağ değişimlerine öncülük sağlayabilmektedir. Bu durumun bizlere tanıdık gelmesi kaçınılmazdır. Geçmişimizde yaşanan “Kavimler Göçü” bu duruma örnek teşkil etmektedir. Bu büyük göç milattan sonraki 4.yüzyıl zamanlarında Çin hükümetinin egemenliğinin dışına çıkmak isteyen hunların, batıya göç etmesiyle Kavimler göçünü oluşturmuştur (Kınık, 2017). Ayrıca bir diğer örnek ise 1492 yılında Amerika Kıtası’nın keşfedilmesiyle Avrupa’dan Amerika Kıtası’na yoğun bir şekilde göç hareketi başlamıştır. Amerika Kıtası’nın keşfedildiği dönemde göçler az yoğunlukta iken daha sonra bu göç yoğunluğunda artış yaşanmıştır. Avrupa Kıtası’nın bazı ülkelerinden Avrupa vatandaşları da Amerika kıtasına göç etmiş ve oluşan bu göçlerin çoğu Amerika’nın kuzey bölgesine gerçekleşmiştir. Amerika Kıtası’na yerleşen Avrupa vatandaşları, yerleştikleri kıtaya Afrika’dan birçok köle getirmişler ve böylelikle tarihte yaşanan kıtalar arasındaki en büyük göç hareketine tanıklık edinildiğini bu olaydan çıkarım elde edilmektedir (Coğrafya Bilimi, 2017). Bu göç hareketi Amerika Kıtasında siyahilerin zorunlu işçi olarak getirilmesi ve köle olarak kullanılmasından dolayı bir ırkçı ayrımını ortaya

çıkarmıştır. Irkçılığı sonlandırma düşüncesi olsa bile bir etnik ayrımcılığın halen daha devam ettiği söylenmektedir (Tatlisu, 2018).

Büyük göçler, büyük ve devamlılığı olan etkiler bırakabilmektedir. Özellikle günümüz 21. yüzyılda ortaya çıkan, Ortadoğu Bölgesinde yaşanan göç olayı, Uluslararası gündemde büyük bir yankı uyandırmıştır. 2011 yılının Mart ayında Suriye’de gerçekleşen ayaklanma ile birlikte ve ilerleyen zamanlarda bu ayaklanma farklı boyutlara taşınmıştır. Bu durum sonucunda insani ve siyasi perspektiften incelendiğinde ciddi bir durum haline gelmiştir. Esad Rejimi ağır silahlar kullanarak birçok sivilin hayatını kaybetmesine sebebiyet vermiş ve bu durum akıbetinde ise krizin oluşturmuş olduğu sonuçlardan kaçınılmaz bir duruma girilerek komşu ülkelere ağır bir sorumluluk yüklenmiştir. Bu krizden en çok etkilenen Türkiye olduğu aşikârdır (Pirinççi & Demirtaş, 2014).

2.3. Göçün Türkiye’ye Etkileri

Türkiye konumu bakımından göç almaması imkânsız bir konudur. Türkiye konum itibari ile Asya ile Avrupa arasında bir köprü vazifesini üstlenmesi; Asya’dan, Ortadoğu’dan ve Afrika’nın Kuzey kesimlerinden Avrupa Birliğine bağlı ülkelere kaçak yollar tercihi ile göç etmek isteyenler için Türkiye Cumhuriyeti mola verilmesi gereken bir ülke konumunda olması ve bu doğrultuda tercih edilmesiyle birlikte bu göç sırasında ülkede yerleşme durumunun oluşacağı da kaçınılmaz bir durum olabilmektedir (Deniz T. , 2014).

Türkiye’nin geçmişine baktığımız zaman 1492 yılından itibaren Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde birçok göç almış ve milyonlarca insanlara Türkiye, kapılarını açmış, ihtiyaç durumlarında misafirperverliğini ve gerektiğinde de ev sahipliğini göstermiştir (Göç Politika ve Porejeleri Daire Başkanlığı, 2017). 1910-1914 yılları arasında yaşanan Balkan Savaşları sırasında Balkan coğrafyası değişikliğe uğrayarak ve bunun beraberinde demografide de paralel yansımayla birlikte bir sarsıntı yaşanmış; Balkanlar ve Türkiye’de demografik açıdan değişiklikler meydana gelmiştir (Yıldırım, 2012). Cumhuriyet döneminde Bulgaristan’dan 204.686, Romanya’dan 113.720, Yugoslavya’dan 111.273 gelen göçmen vatandaşların bazıları İskân

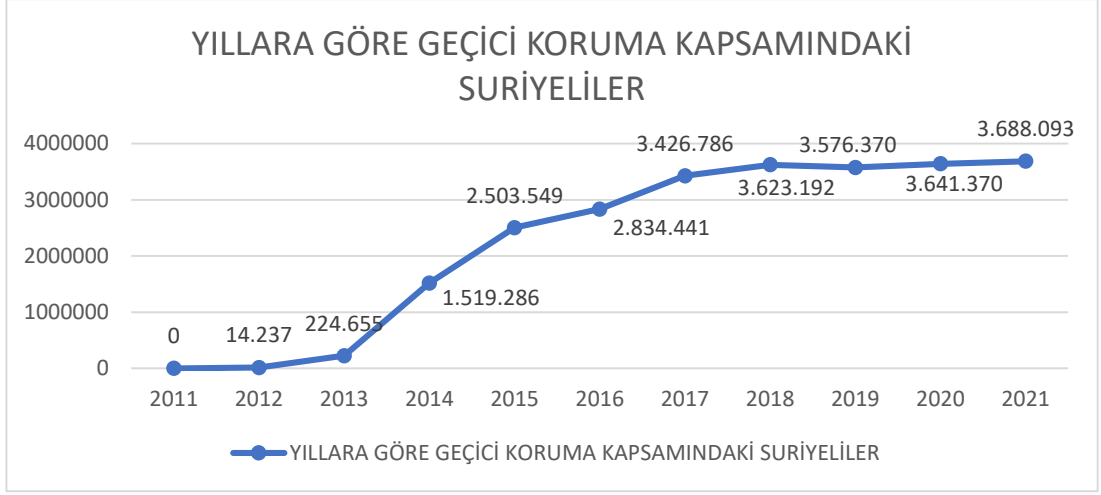
politikasından veya serbest göç adı altında göç ederek Türkiye'ye gelmiştir (İnan, 2016). Irak, Kuveyt işgalini başlatarak körfez de krize yol açmış ve bu sonuç akıbetinde Amerika önderliğinde bir koalisyon kurularak 17 Ocak 1991 tarihinde Irak ülkesine başlattığı askeri operasyon sonucunda tahminen 460.000 Irak vatandaşı Türkiye'ye göç etmiş ve bu göç hareketi Türkiye Cumhuriyeti'nin karşı karşıya kalmış olduğu büyük bir göç hareketi olarak görülmekteydi lâkin, ta ki Suriye göç hareketi başlayana kadar (Deniz O. , 2010).

Ortadoğu ülkelerinden Türkiye'ye belli bir dönemlerde başlatılan yoğun kitlesel göçler; İran, Irak ve Suriye ülkeleri olmasıyla birlikte en fazla etkiye sahip olan Esad rejimini sonucunda 2011 yılı itibari ile Suriye'den başlayan en büyük kitlesel göç hareketi olmuştur. Savaş ve çatışma ortamından kaçmak mecburiyetinde olan pek çok Suriyeli vatandaşın, içerisinde Türkiye Cumhuriyeti'nin de bulunduğu komşu ülkelere göç etme zorunluluğu doğmuştur.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Birleşmiş Milletler (BM) Cenevre Ofisi'nde düzenlenen 1. Küresel Mülteci Forumu'nda katılımcılara seslenerek şu ifadelerle yer vermiştir:

Türkiye, düzensiz göç ve mülteci akınlarının yükünü dünyada en ağır hisseden ülkelerin başında geliyor. Şu an sadece 3,7 milyonu Suriyeli olmak üzere 5 milyona yakın yerinden edilmiş kişiye ev sahipliği yapıyoruz. Suriye'de çatışmalar başladıktan sonra açık kapı politikası uygulayarak, ülkemize sığınan hiç kimseyi geri göndermedik. İmkanları bizden katbekat fazla ülkeler, mültecilere sayıları onlarla ifade edilen kotalar koyarken, biz ırk, din, dil, etkin köken ayrımı yapmadan herkese kucak açtık (Anadolu Ajansı, 2019).

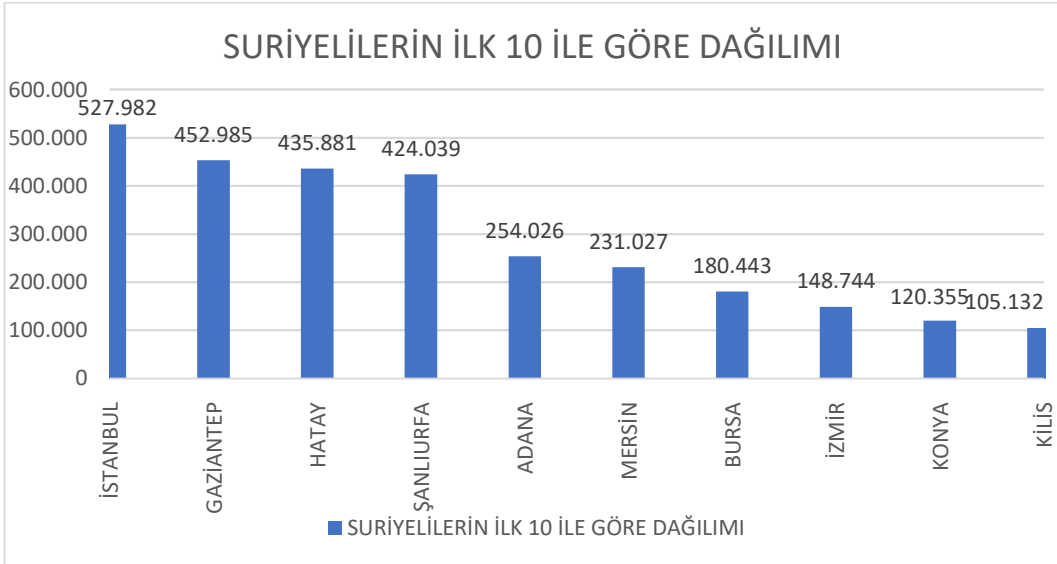
Bu doğrultuda Türkiye Devleti yaşanan bu süreçte açık kapı politikası izleyerek; Suriye ile arasındaki hudut kapısını açmış ve Suriyeli vatandaşları ülkeye girişlerini sağlamıştır. Süreç içerisinde hiçbir şekilde uluslararası kamuoyunun alternatif çözüm arayışına girmemesi sebebiyle Suriye'de iç savaş artarak göç akımı, günden güne artmıştır.

Şekil 2.1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü, 2021

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü'nün verilerine göre 2021 yılında Türkiye'de 3 milyon 688 bin 093 Suriye vatandaşı bulunmaktadır. Suriyeli vatandaşların toplam 55 bin 074'ü beş ilde bulunan yedi barınma merkezinde; 3 milyon 633 bin 019'u geçici barınma merkezlerin dışında ikamet etmektedir (T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü, 2021).

Şekil 2.2. Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

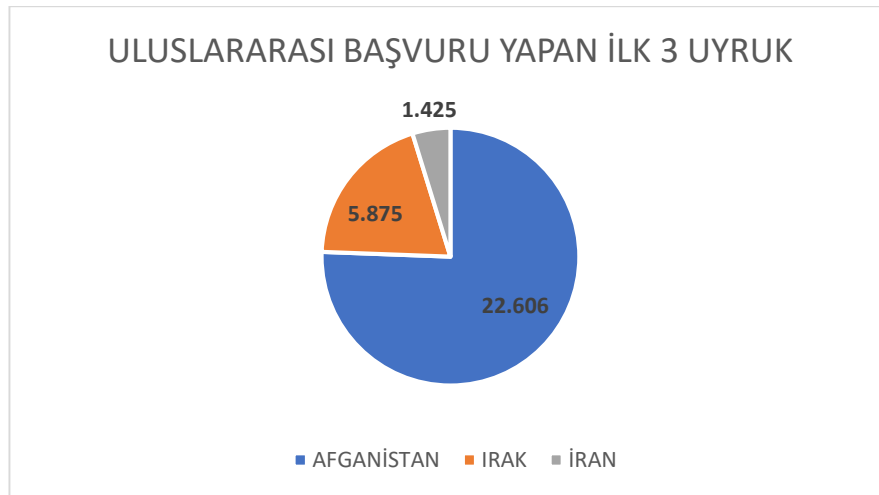
Kaynak: T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü, 2021

Suriye dışında hudut sınırlarında gerçekleşen; Suriye göçündeki artış verilerine benzerlik yönünden gerçekleşen bir diğer veri ise yabancılara verilen uluslararası koruma başvurusu yapan yabancılardır. Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre;

İrkınız, dininiz, siyasi görüşleriniz, milliyetiniz veya belirli bir toplumsal gruba aidiyetiniz sebebiyle ülkenizde zulme maruz kaldıysanız ya da zulüm görme tehlikesi sebebiyle ülkenizi terk ettiyseniz ve bu sebeplerden ülkenize dönemeyecek durumdaysanız” ya da “savaş veya iç çatışma gibi sebeplerden dolayı kimsenin güvende olmadığı, ayırım gözetmeyen şiddet olayları nedeniyle ülkenizi terk etmek zorunda kaldıysanız ve geri dönemeyecek durumdaysanız” ya da “ ülkenize geri dönmeniz durumunda ölüm cezasına çarptırılmanız veya hakkınızda verilmiş olan ölüm cezasının infaz edilmesi ya da işkence veya başka türlü onur kırıcı muamelelere maruz kalma tehlikesi sebebiyle geri dönemeyecek durumdaysanız.

Türkiye’de uluslararası korumadan yararlanma hakkı tanımlanmaktadır (Mülteci Hakları Merkezi, 2017).

(T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü, 2021), Uluslararası Koruma talebinde bulunan yabancılardan; 2010 yılından başvuru sayısı 8 bin 932 iken 2018 yılında maksimum seviyeye ulaşarak 114 bin 537 başvuruya ulaşmıştır. Uluslararası Koruma başvurusu yapmış ve Türkiye’de bulunan yabancılardan 2020 yılına ait ülkelere göre dağılımını dikkate alındığımızda, ilk üç ülkenin dağılımını ilk sırada Afganistan yer alırken ardından Irak, İran izlemiştir. Türkiye’de bulunan yabancılardan tamamına yakınının komşu topraklarımız olan Ortadoğu ve Asya ülkelerinden gelen vatandaşlar oluşturduğunu gözlemlemekteyiz.

Şekil 2.3. Uluslararası Başvuru Yapan İlk 3 Üyruk

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü, 2021

Türkiye’de değişen yabancı nüfus büyüklüğü, ülkelerin çeşitliliği, insani durumlar gibi yaşanan bu durumların ardında yabancıların hak ve hürriyetlerini belirleyecek ve göç eden vatandaşlara belli bir statü vermek adına hukuki değişimler yapma gereği hisseden Türkiye; 1934 tarihinde İskân Kanunu’nun kabulü, 1950 tarihinde Pasaport Kanunu’nun kabulü ile aynı tarihte 5683 sayılı kanun ile yabancıların Türkiye’de ikamet ve seyahatleri kapsamındaki birkaç maddeleri mülteci ve göçmen vatandaşlara uygun olabilmesi için belli başlı izlemlere yer verilmiş, ardından başka bir kabul onayı; 1951 yılında Cenevre Sözleşmesinin kabulü ve 1994 tarihinde ise Bakanlar kurulu tarafından mülteci göçmen ve sığınmacıların işlemleri yasallaştırılmıştır (Çiçekşöğüt, 2017).

2.4. Mülteci Olgusu

Dünya’ da yaşanan yoğun göçler nedeniyle ülkeler kendi içerisinde ya da uluslararası birtakım düzenlemelere gitme gereği duymuşlardır. Özellikle yoğun göçe sebebiyet veren ve son zamanlarda artan ülkeler arası iç karışıklık, savaş, cana tehdit gibi mevzulardan dolayı ülkelerini terk etmek zorunda kalmış; mülteciler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda yapılan çalışmalarda Mültecilik, Uluslararası Hukuk tarafından kabul görmesiyle birlikte; “Mülteci, eziyet, çatışma, saldırı veya toplum huzurunu ciddi şekilde bozan diğer durumlarda, geldikleri ülkelerin dışında bulunan ve bunun sonucu olarak da ‘uluslararası koruma’ talebinde bulunan kişilerdir” (Agency, 2016).

Dünya literatüründe tanımı yapılmış olsa da Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurmuş olduğu Türk dil kurumunun tanımını incelediğimizde ise mülteci kavramı, tam karşılığı olarak sığınmacı kelimesi tekabül etmektedir. Sığınmacı kavramının manasına bakıldığında; başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık, mülteci” ve “yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kimse” (TDK, 2021).

Bu kavramlar üzerine yapılmış olan araştırmalara bakıldığında zaman mülteci ve sığınmacı kavramları arasında hukuksal perspektiften farklılık bulunmaktadır. Mülteci ve sığınmacı arasındaki farklılıkları kavrayabilmek için mevzuatları incelemek gerekmektedir.

Türkiye'ye İltica Eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye'den ikamet izni talep eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma amacıyla Sınırlarımıza gelen yabancılara ve olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar hakkında Yönetmenliğe göre Mülteci kavramı;

Avrupa da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen yabancıyı (Gazete, 1994).

Coğrafi bir sınırlandırma olmasına rağmen Türkiye, 2013 tarihinin Nisan ayında kabul etmiş olduğu ilk iltica yasası olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile Avrupalı olmayan mültecilere yönelik uluslararası bir koruma imkânı sağlanabilmesi için şartlı mülteci statüsü uygulanmıştır (Güler, 2018).

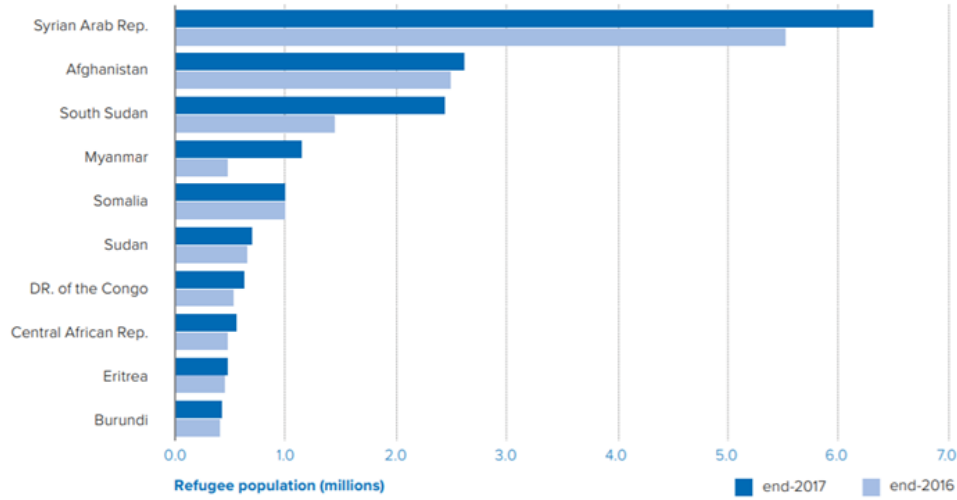
(Resmi Gazete, 2013)' e göre şartlı mülteci;

Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir" tanımı kullanılmıştır.

Mülteci ve şartlı mülteci tanımlarını incelediğimizde aralarındaki tek fark mülteci olmak için Avrupa ülkelerinden; şartlı mülteci olabilmek için Avrupa ülkelerinin dışından gelmek gerekmektedir. Örneğin; Yunanistan ülkesinden gelen ve Müslüman bir birey olduğundan dolayı zulüm görme riskinden taşıdığından ve Türkiye'ye göç ederek mültecilik statüsü verilirken; Myanmar vatandaşı, Arakan Müslümanı olan bir birey Türkiye'ye göç ederek uluslararası koruma talebinde bulunduğu zaman; Avrupa dışından geldiği için şartlı mülteci statüsü verilmektedir (Ekşi, 2020).

Mültecilere dair istatistiksel verileri incelediğimizde Dünya çapında 68,5 milyon kişi çatışma, zulüm veya yaygın şiddet nedeniyle mecburiyetten dolayı yerinden edilmiştir. Küresel olarak, zoraki bir mecburiyet sağlanarak yerinden edilen nüfus, 2017 yılında 2,9 milyon artış göstererek Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNHCR) tarafından

dünyanın zorla yerinden edilen nüfusun rekor düzeyi seviyesine ulaştığını tespit etmiştir. Yanı sıra, dünya çapında değerlendirilme yapıldığında ülkelerinden ayrılmaya mecbur bırakılan mültecilerin %68'ini; Suriye, Afganistan, Güney Sudan, Myanmar ve Somali ülkeleri oluşturmaktadır (The UN Refugee Agency, 2017).

Şekil 2.4. Mültecilerin Ana Menşei Ülkeleri

Kaynak: The UN Refugee Agency, 2021

Yanı sıra, 2020 verilerine göre değerlendirme yapıldığında BMMYK'nın yetkisi altındaki Venezuelalıları 2020 sonu itibariyle sıralamada değişiklik yaparak ikinci sıraya yerleşerek Afganistan mültecilerini geride bırakmıştır. Ayrıca 2020 sonu verilerine dayanarak artış gösteren mülteci nüfusu 82,4 milyon olmasıyla birlikte zorla yerinden edilen mültecilerin tahmini %42 oranı yani 35 milyonu 18 yaşın altındaki çocuk mültecilerdir (The UN Refugee Agency, 2021).

2.5. Türkiye'deki Mülteciler

Türkiye, 2011 yılında gerçekleşen Suriye Savaşı itibari ile artış gösteren mülteci hareketi sonrası yaklaşık 4 milyon mülteci sayısı ile dünya da en çok mülteci vatandaşı barındıran konuma yükselmiş bulunmaktadır. 3,5 milyondan fazlası Suriye olmakla birlikte, İran, Somali, Afganistan gibi ülkelerin yanı sıra etnik temizlik, kitlesel infaz kararları, çatışma ve şiddetin arttığı ve yaygın olduğu Irak mültecileri de Türkiye de ikamet etmektedir (Manap, 2020). Böylelikle stratejik bir konuma sahip Türkiye, Asya

ve Avrupa arasındaki bağdan dolayı son yüzyılda süre gelen çatışmaların sonucunda komşu ülkelerden ülkemize gelen birçok mülteciye ev sahipliği yapmış bulunmaktadır. Bu durumu doğuran sebeplerden biri; şartlı mülteciliğin yürürlüğe alınmasıyla birlikte Suriye krizinden sonra diğer vatandaşlara geçici bir çözüm imkânı tanıma fırsatı sunmuştur (Karakaya, 2020). Böylelikle farklı ülkelerden gelecek olan vatandaşların üçüncü bir ülkeye yerleşim sürecine kadar hukuksal bir korumaya sahip olacağına şartlı mülteci uygulamasına tabi tutulacağına dair bilgiyi ele alabilmekteyiz.

Türkiye’de bir diğer mülteci potansiyeline sahip olan uyruk, son dönemlerde gündemde olan Doğu Türkistanlılardır. Çin hükümeti tarafından kendi öz yurtlarında barınamaz hale getirilerek; mülteciliği seçmek zorunda kalmış ve ikinci bir ülkeye sığınmışlardır. Doğu Türkistanlıların Türkiye’ye kabul edilmelerini ve yerleştirilmelerindeki en büyük etkenin; İsa Yusuf Alptekin ve Mehmet Emin Buğra isimli Doğu Türkistanlı liderlerdir. Doğu Türkistanlı Mülteciler, Türkiye’de belli şehirlerde ikamet etmekte olup ve İstanbul, Kayseri gibi şehirlerde yaşam sürmektedirler. Türkiye’de tahmini olarak 30 bin civarında Doğu Türkistanlı Mülteci bulunmaktadır (İnsani Yardım Vakfı, 2009).

21.yüzyılda Türkiye’nin Mültecilik perspektifine baktığımızda Mültecilik sürecinde birçok insan kamp dışı yaşamlarını sürdürmektedir. Mülteci nüfusu, ülkenin çeşitli illerine dağılarak; yerel halk ile iç içe yaşama gereği duyulmuş ve bu durum gerekçesiyle konu kapsamına alınan temalar Türkiye’nin gündemine taşınmaktadır. Bu bağlamda ülke de yaşam sürdürebilmeleri kapsamında kültürel, sosyal ve eğitim haklarının temin edilmesi noktasında birçok çalışmalar yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti bu zamana kadar yapmış olduğu fedakârlıklar, uyguladığı politikaların elbette dezavantajları olmuştur. Yeni bir ülkenin kültürüne entegre olabilmek zordur ve bu doğrultuda sıkıntılar meydana gelmektedir. Farklı dilleri konuşmanın vermiş olduğu atmosferden kaynaklı, iletişimde zorlanmaya yol açarak bir kopukluğun oluşması ve sosyo-psikolojik kimlik etkisiyle sosyal bir mesafenin var olması; ayrımcılık kavramı altında bir maruzluğa hazırlık yaparak çıkagelmiştir (Özgüler, Göç ve Uyum Politikaları, 2018). Özellikle Suriye göç hareketinin ilk zamanları da Ensar-

Muhacir anlayışı ile Türk misafirperverliği ve yardım kampanyaları yapılmaktaydı fakat uzun süreli bir misafirliğin, etkisinin var olmasıyla bu durum farklılaşmaya başlamış ve Suriyelilerin sebep olduğu durumlar meydana çıkmıştır: Güvenlik, ekonomik ve eğitim (Karasu, 2018).

2.6. Mültecilerin Eğitim Sorunu

Göç olgusu karşısında ortaya çıkan toplumsal uyumun sağlanması açısından en önemli unsur eğitimidir. Dolayısıyla mülteci çocukların eğitim alamaması kendilerinin ve buldukları toplumun geleceğini etkilemektedir.

(Bokova & Pillay, 2012), Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26., BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. ve 29., BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 13. ve 14. Maddelerince ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki Ek 1 nolu Protokol'ün ikinci maddesinde de Eğitim hakkı kesinlik kazanmıştır. Bu doğrultuda eğitim kurumlarımız olan yani okullar, tüm işlevleri ile mülteci öğrencilerin yaşamlarında önemli bir yere sahip olmaktadır.

UNHCR'nin mülteci çocukların ve gençlerin eğitim hakkını garanti sağlamaya yönelik çok az delil teşkil edecek kanıt bulunmaktadır. Mülteciler için kaliteli ve onları koruyabilecek eğitimin olmaması, herkes için eğitim hedefine ulaşma da çözümlerin kalıcılığını sürdürmemek ve bir kalkınma oluşumunda ev sahipliği yapan ülkelere sıkıntılara sebebiyet vermektedir (Dryden-Peterson, 2011).

UNICEF Acil Durum Programları Direktörü Manuel Fontaine:

Dünya Mülteciler Günü'nde, yollara düşen çocukların her gün karşılaştıkları tehditleri ve güçlükleri hatırlamak önemlidir. İster mülteci ister sığınmacı ister kendi ülkesinde yerinden edilmiş olsun, köklerinden kopan çocuklar sağlık ve güvenlikleri açısından ağır riskler altında oldukları gibi gelişimleri açısından gerekli temel hizmetlere erişimlerini sınırlandıran engellerle de karşı karşıyadır. Bu çocukların tek bir günden daha fazlasına, umuda, fırsatlara ve korunmaya ihtiyaçları vardır. Üye devletlere, bu çocukların haklarını ve hayallerini gerçekleştirmek üzere, taahhütlerini yenilemeleri çağrısında bulunuyoruz" (UNICEF, 2018).

Birleşmiş Milletler altında kurulan UNICEF'in zor durumdaki çocuklara dair eğitim, sağlık, sosyal politika, çocuk koruma gibi benzeri alanlarda çalışmalar yapmakta olup;

bu platformda yer alan Fontaine ‘nin sözlerinden anlaşılacağı üzere mülteci çocukların temel ihtiyaçlarından biri olan eğitimlerine yönelik çalışmalarında Birleşmiş Milletlere üye olan ülkelerin bu duruma yetersiz kalmalarına vurgu yapmaktadır.

2.7. Göçün Türk Okullarına Eğitime Etkisi

Göçe maruz bırakılan çocukların farklı bir ülkenin kendine ait kültürü ile yeni bir ortam içerisinde kendi kültürünü yaşaması zordur. Bu sebeple uyumun sağlanabilmesi ve sağlıklı iletişimin dengelenebilmesi için okul, önemli bir konumda bulunmaktadır. Türkiye Devleti’nin İçişleri Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı’nın mülteci çocukların eğitimleri için bir iş ortaklığı içerisinde hareket ederek çalışmalarda bulunmuşlardır ve halen daha göçe maruz kalmış çocuklar için eğitim kapsamında düzenlemeler yapılmaktadır (Adıgüzel, 2017). Yapılan araştırmalara göre; Türkiye’de bulunan 608.135 göçe maruz kalmış öğrencinin %61’i Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda, Türkiye Müfredatı doğrultusunda yaşıtları ile eğitim görebilmektedir (Çoşkun & Emin, 2018). Milli Eğitim’in vermiş olduğu karar ile okullarda çok kültürlülük anlayışı gelmiş ve ırk, dil, dinsel yönelim ve diğer bir başka kültürel boyutları barındıran okul konumuna ulaşılmış; çok kültürlü ortamlara zemin hazırlamıştır.

Çok kültürlü anlayışın doğurmuş olduğu belli başlı avantaj ve dezavantajları oluşabilmektedir. Farklı bir kültürde eğitim gören, farklı uyruklu çocukların, müfredat farklılığından ve dil yetersizliğinden dolayı eğitim süreçleri sıkıntılı geçmektedir. Bu sıkıntılar karşılıklı olarak yaşanabilmekte ve ayrıca göç almış okullarda ise hazırlıksız yakalanma, öğretmenlerin çocuklarla yeterli bir bilgi birikimiyle anlaşamama durumları da oluşmaktadır (Eren, 2019). Bir başka durum ise savaşa maruz kalmış ve göç etmiş çocukların, çatışma çıkarma potansiyeline sahip olduğu söylenmekle birlikte; eğitim gören yerli akranlarıyla kavga etmekte ve kargaşaya yol açmaktadır (Altunay & Dede, 2019). Bu gibi sorunlar sadece yabancı çocuklardan kaynaklanmamaktadır. Çocuklar, aile ortamlarından ve çevreden edindikleri rol davranışları, tutumları okul ortamlarındaki yabancı akranlarına karşı yansıtmakta ve bu gibi durumlara eğitim camiası taviz vermemeli; dış etkilerden etkilenen çocukların

kişiliklerine yansıyan tutumları ve davranışları kontrol edilmelidir (Bulut & Sarıçam, 2016).

Çok kültürlü okullarda mülteci öğrencilerin sınıflarında vazife yapan öğretmenler, öğrencilerin gelişimini sağlamalarında etkileyici özelliğe sahiptir. Bu durumun yanı sıra öğretmenlerin, mülteci öğrencilere karşı gösterebilecekleri herhangi bir olumsuz davranış, mülteci öğrencinin gelişiminin önündeki birincil etkenden biridir (Roxas, 2011).

Mülteci çocukların eğitiminin önündeki ikinci bir diğer engel teşkil eden; dildir. (Kiremit, Akpınar, & Tüfekçi Akcan, 2018)'in Konya, Çankırı ve Ankara illerinden katılımcı sağladığı araştırmasında öğretmenlerin mülteci öğrencilerle ilgili olarak yaşadığı problemlerden birinin dil olduğunu belirtmiştir. Yeni bir ülkeye uyum sağlayabilmek elbette kolay değildir. Ayrıca mülteci öğrencilerin eğitim süreçlerinde ailelerinin destek sağlayabilmesi büyük bir avantaja sebebiyet verecektir. Elbette ki mülteci öğrencilerin aileleri de hayatlarındaki olumsuzluklar; en önemli olumsuzluklardan birincil olan temel ihtiyaçlarının karşılanmamasından çocuklarına yeterli bir düzeyde vakit ayıramamaktadırlar (Ereş, 2015).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmaya katılan bireylerin demografik bilgileri, verilerin nasıl toplandığı ve elde edilen verilerin nasıl analiz edildiği açıklanacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli ve Deseni

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden Olgubilim (fenomenoloji) ile desenlenecektir. Çünkü Olgubilim; birtakım kişilerin belirli bir olguyu nasıl deneyimlediklerini ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkarmaya çalışmak amacıyla yapılan çalışmadır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Belirlenen çalışma için uygulanacak olan fenomenoloji deseni bu konu için uygun olacaktır. Bundan dolayı araştırmada da okul personellerinin mülteci velilerle olan deneyimlerinin neler olduğu üzerine odaklanılacaktır.

3.2. Katılımcılar

Katılımcıların belirlenmesinde “amaçlı örneklem” yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” den yararlanılacaktır. Araştırmanın çalışma grubuna katılım sağlayan; Türkiye’ye gelmek zorunda kalan ve İstanbul’da yaşayan mülteci çocukların, öğrenim gördüğü okullarda görev yapan 10 okul yöneticisi (müdür veya müdür yardımcısı), 10 öğretmen ve okul da öğrenim gören 8 mülteci öğrencilerin velileri ile çalışma grubu oluşturulmuştur.

3.3. Katılımcı Kişilerin Demografik Bilgileri

Bu başlık altında araştırmaya katılan bireylerin kişisel bilgilerine yer verilecektir. Ayrıca katılımcıların görüşleri isim verilmeden aktarılacağı için her katılımcıya bir kod ve kodun yanında bir numara verilmiştir. Örneğin: Müdürler için M1, M2, M3... Müdür yardımcıları için MY1, MY2, MY3... Öğretmenler için Ö1, Ö2, Ö3... ve son olarak mülteci veliler içinde MV1, MV2, MV3... şeklinde kodlama yapılmıştır.

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticileri Hakkında Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Eğitim durumu	Eğitim Hayatında Deneyim Süresi	Yönetici Pozisyon Görev Süresi
M1	Erkek	Lisans	27	15
M2	Erkek	Yüksek Lisans	22	15
M3	Erkek	Lisans	21	12
M4	Erkek	Yüksek Lisans	23	17
M5	Erkek	Lisans	30	18
MY1	Erkek	Lisans	11	6
MY2	Erkek	Lisans	21	4
MY3	Erkek	Lisans	21	6
MY4	Erkek	Yüksek Lisans	10	6.5
MY5	Kadın	Lisans	30	24

Tablo 3.1. 'e göre okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) çoğunluğunu erkek yöneticiler oluşturmasıyla birlikte eğitim durumu; 2 yüksek lisans ve 8 lisans, Yöneticiler arasında eğitim hayatındaki deneyim süresi en fazla 30, en az 11 yıl olmaktadır. Görev sürelerini değerlendirdiğimiz zaman maksimum 24 yıl, minimum 4 yıl boyunca yönetici pozisyonunda görev yapmıştır.

Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenler Hakkında Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Branşı
Ö1	Kadın	Sınıf Öğretmenliği
Ö2	Kadın	Sınıf Öğretmenliği
Ö3	Kadın	Sınıf Öğretmenliği
Ö4	Kadın	Sınıf Öğretmenliği
Ö5	Kadın	İngilizce Öğretmenliği
Ö6	Erkek	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenliği
Ö7	Erkek	Sınıf Öğretmenliği
Ö8	Kadın	Sınıf Öğretmenliği
Ö9	Kadın	Sınıf Öğretmenliği
Ö10	Kadın	Sınıf Öğretmenliği

Tablo 3.2. 'ye göre öğretmenlerin çoğunu kadın öğretmenler oluşturmasıyla birlikte sınıf öğretmenliği branşında en fazla katılımcı sağladığını görmekteyiz

Tablo 3.3. Araştırmaya Katılan Mülteci Velilerin Hakkında Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Çalışma Durumu	Hane Halkı Sayısı	Memleket
MV1	Kadın	Ev Hanımı	5	Doğu Türkistan
MV2	Kadın	Ev Hanımı	8	Doğu Türkistan
MV3	Kadın	Ev Hanımı	6	Afganistan
MV4	Kadın	Ev Hanımı	6	Doğu Türkistan
MV5	Kadın	Ev Hanımı	6	Suriye
MV6	Kadın	Ev Hanımı	7	Suriye
MV7	Kadın	Ev Hanımı	7	Afganistan
MV8	Kadın	Ev Hanımı	5	Afganistan

Tablo 3.3. 'e baktığımız da mülteci velilerin çoğunluğunu anneler oluşturmaktadır. Ev hane sayısı 5 ve üzeri olmasıyla birlikte 3 Doğu Türkistanlı, 3 Afganistanlı ve 2 Suriyeli olmak üzere 8 mülteci veli katılmıştır.

3.4. Verilerin toplanması

Araştırmada konu ile ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra konuya dair verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formları geliştirilmiştir. İstanbul il kapsamında mültecilerin yoğun olduğu iller; Zeytinburnu, Başakşehir ve Bağcılarda görev yapan okul yöneticisi (müdür veya müdür yardımcısı), öğretmenler ve mülteci veliler ile yarı yapılandırılmış görüşme formları ile yüz yüze ve Covid-19 nedeniyle online görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşme yöntemleri ile araştırmaya katılan okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenlerin okullarında öğrenim gören mülteci öğrencilerin aileleri ile yaşadıkları sorunları, tecrübeleri ve sorunlara yönelik önerileri derinlemesine bilgi ile tespit etmek ve ayrıca karşı tarafın yani mülteci veliler ile görüşme yapılarak, onlar için de geçerli olan sorunlar, tecrübeler ve sorunlara dair çözüm önerilerini tespit ederek; her iki tarafında görüş ve düşüncelerini derinlemesine ilişkin veri toplamaya odaklanılmıştır. Ayrıca veri toplama da özellikle Afganistan uyruklu velilerde anadili Farsça olan ve tercümanlık yapma yardımında bulunan Afgan uyruklu arkadaş ile veri toplanmıştır. Bir başka tercümanlık görevi ise Suriyeli veliler ile görüşmede anlaşılmayan durumlarda çocuklarından yardım alınmıştır. Okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenler ile görüşme süresi 15-30 dakika sürerken; veliler ile görüşme 45 dakikaya kadar sürdüğü durumlar olmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarında yer alan sorular örnekleme yer alan katılımcılara yöneltilip cevap alınmıştır. Elde edilen cevaplar akıbetinde, katılımcılar kodlanarak görüşme yapılan formlara kayıt edilmiştir.

3.5. Veri Analizi

Araştırmada veri analizi sürecini tabanını oluşturan; ham elde edilmiş olan veriden bir anlam çıkarmaktır. Bu durum akıbetinde araştırmacı gözlemlediklerini, okuduklarını ve örnekleme katılım sağlayan katılımcılardan elde etmiş olduğu verileri yorumlamalı, aza indirgemeli ve anlamlandırmalıdır (Çelik, Başer Baykal, & Kılıç Memur, 2020).

Olgubilim (Fenemoloji) çalışmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu anlamda Görüşme yoluyla toplanan araştırmacının verileri içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde yapılmış olan verinin

kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılma çabası içerisine girilmiştir. Verilerin analizinde her katılımcının bir soruyla ilgili birden fazla görüşü olduğundan katılımcı frekansı yerine görüş frekansı verilmiştir. Dolayısıyla da toplam frekansa yer verilmemiştir. Araştırmanın ana ve alt temaları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.4. Araştırmanın Ana ve Alt Temaları

1.Okul yöneticileri ve öğretmenlerin gözünden mülteci velilere ilişkin görüşler
1.1 Mülteci Velilerin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri
1.2 Mülteci velilerin çocuklarının eğitim-öğretimine bakışı
1.3 Mülteci Velilerin Veli Toplantılarına Katılımı
1.4 Mülteci Veliler ile Yaşanılan Problemler
1.5 Mülteci Veliler İle Yaşanılan Problemlere Dair Alınan Önlemler
1.6 Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Yaşanılan Problemlere Dair Çözüm Önerileri
2.Mülteci Veliler Gözünden Okul Yöneticileri ve Öğretmenlere İlişkin Görüşler
2.1 Türkiye'deki Okullardan Beklentileri
2.2 Mülteci velilerin çocuklarının Eğitim-Öğretimine Katkısı
2.3 Veli Toplantılarına Dair Deneyimler
2.4 Okul Yöneticileri ve Öğretmenler İle Yaşanılan Problemler
2.5 Mülteci Velilerin Yaşanılan Problemlere Dair Aldığı Önlemler
2.6 Mülteci Velilerin Yaşanılan Problemlere Dair Çözüm Önerileri

3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik

Hazırlanan görüşme formunun anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliğini kontrol etmek amacıyla Doktor Öğretim Üyesi görüşüne başvurulmuş ve alanında uzman görüşü doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak forma son şekli verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı), öğretmenler ve mülteci velilerden toplanan veriler ana ve alt tema başlıkları altında verilmiştir.

4.1. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Gözünden Mülteci Velilere İlişkin

Görüşler

Bu tema başlığı altında yapılan görüşmeler mülteci velilere ilişkin bulguların okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenler ile yapılan görüşmeden elde edilen veriler alt başlıklar altında incelenecektir.

4.1.1. Mülteci Velilerin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri

Bu başlık altında mülteci ailelerin Türkiye de yaşama sürecindeki ekonomik durumlarına ilişkin görüşlerin Tablo 4.1.'de yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Ailelerin Ekonomik Durumlarına İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	Frekans(f)	%
Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi	Düşük Düzey	12	60
	Orta Düzey	4	20
	Yüksek Düzey	4	20

Tablo 4.1. 'e göre Türkiye bulunan mülteci ailelerin %60'ı sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olduğu, %20 orta ve %20 yüksek olduğunu 3 kod başlığı altında veri olarak elde edilmiştir. Ortaya çıkan bulgulara bakıldığında mülteci ailelerin sosyo-ekonomik

düzeylerinin yeteri kadar iyi olmadığı, iyi bir düzeye sahip olanlarında azınlığa eş değer olduğunu görmekteyiz.

Yanı sıra, Okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin bölgeler arası farklılıktan kaynaklandığı katılımcılar tarafından dile getirmiştir. Bu durum okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenlerin ifadeleri şu şekilde yansıtılmıştır:

M4: Orta Asya'dan gelenlerin durumları iyi ancak Suriye'den gelen öğrencilerin bizim öğrencilerden bir tık daha iyi değil ama içlerinde durumları iyi olanlarda var.

MY4: Ekonomik durumları genel olarak Afganistanlıların kötü, geneli baya bir kötü, kimliksiz vs. olanları da var, Doğu Türkistanlar biraz daha zenginler

Ö8: Genel olarak kötüler hepsi diyemem. Genelde Suriyelerin durumu kötü ama Doğu Türkistan'dan gelenlerin durumu gayet iyi.

Bu ifadeler doğrultusunda Doğu Türkistanlı mültecilerin Afganistan ve Suriye uyruklu vatandaşlara göre ekonomik düzeyi yüksek; Afganistan ve Suriye uyruklu mültecilerin ise ekonomik düzeylerinin yeteri kadar iyi olmadığı bulgusu elde edilmiştir.

4.1.2. Mülteci Velilerin Çocuklarının Eğitim-Öğretimine Bakışı

Bu başlık altında katılımcı olan okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenlere “mülteci velilerin çocuklarının eğitim-öğretimine olan bakışlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.2. 'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Ailelerin Eğitim-Öğretime İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	Frekans(f)	%
Eğitim- Öğretime bakış	Okula Gönderme de amaç farklılığı	5	25
	Resmi Menfaat	2	10
	Eğitime yönelik ilgisizlik	7	35
	Eğitime önem verme	10	50

Elde edilen bulgular doğrultusunda velilerin okula göndermedeki amacının farklı olduğu, resmi bir menfaat doğrultusunda hareket ettiği, çocuklarının eğitim ve öğretime yönelik bir ilgisizliğin var olması ve çocuklarının eğitim alması için ilgi gösteren mülteci velilerin eğitim ve öğretime olan bakış açılarını okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinden ortaya çıkarılmıştır. Yüzdeler dilimin büyük kısmını oluşturan kümenin eğitime ilgili olduğunu söyleyebilmekteyiz.

Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların %25'i okula gönderme amaçlarının farklı olduğunu ve bu farklılık iki tür şekilde ifade açık olmuş ve böylelikle birinci etkenin; mülteci ailelerin çocuklarının eğitim görmeleri gerektiğini düşünmeleridir. Bir diğer etkenin ise katılımcıların da ifade ettiği gibi mecburiyet yüzünden gönderme kararı almışlardır.

MY8: Özellikle bu şekilde veli vardı Suriyeli; benim tüm varım bu çocuğum diyordu, her şeyiyle ilgileniyordu. Birinci sınıf için yaşı büyük ikinci sınıfa alalım, anne çalışacak okulda dursun, bu şekilde olan veliler daha çoğunluklu, çocuk okulda dursun zaman geçirsin diye bakım evi gibi olarak da görüyorlar.

Ö1: Çoğunlukla çocukları okula göndermek istiyorlar kendileri çocuklarıyla ilgilenemiyorlar.

Ö8: Sadece devlet istiyor diye okula gönderiyorlar.

%10 dilimi oluşturan resmi menfaat; araştırmaya katılan okul yöneticileri ve öğretmenlerin vermiş olduğu ifadelerle göre mülteci ailelerin bir tercihi haline gelmiş bulunmaktadır.

M3: Bu okula kimlik çıkartmaya gelen veliler var. Okula gelip benim çocuk okuduğuna dair belge alıyorlar.

MY5: devletten yardım almak için çocuklarını okula kaydediyorlar, ondan sonra diyorlar öğrenci belgesi, öğrenci belgesi ile Kızılay'dan kaymakamlıktan para yardımı alıyorlar.

Mülteci veliler tarafından eğitime olan ilgisizlik %28 dilime karşılık gelerek; çoğunluk olarak katılımcı olan öğretmenlerin, okul yöneticilerine oranla bu konuda hem fikir olduğu görüşler doğrultusunda sağlanmıştır.

Ö5: Bilinçli değiller. Çocuğu okuma yazma bilmiyor. Veli bunu önemsememekte.

Ö6: İlgisiz olan velileri görmediğimiz oluyor.

Ö7: Eğitimlerin verimsiz olduğunu çocukların çok bir şey alamadığını düşünmektedirler.

Ö9: Uygurluların ve Suriyelileri değerlendirsek Uygurlular çok değer verirken diğerleri önem vermiyorlar. Suriyeliler kendilerini dışlamışlar. Afganlar orta. Dil bilmediğinden de olabilir. Doğu Türkistanlılar biraz bildiği için bizimle uyduğu için olabilir.

%50 dilimle mülteci velilerin eğitime önem verdiği saptanmıştır. Genellikle bu bulguyu destekleyen katılımcıların çoğunluğunu okul yöneticileri oluşturmaktadır.

M4: Eğitimi seviyorlar, bizim toplumdaki daha çok seviyorlar eğitimleri

M5: bu okul için geçerli olan yabancı öğrencilerimizin velilerin genel anlamda kültür seviyeleri yüksek, meslek sahibi insanlar

MY2: Kültür seviyeleri yüksek olduğu için eğitimin önemini biliyorlar. En iyi şekilde eğitimden yararlanmak istiyorlar.

Ö4: Genel olarak eğitime önem veriyorlar. Ben kendi açımdan baktığımda önem veriyorlar. Özellikle Covid döneminde okula gelenler var. Çocuklarını gönderiyorlar.

4.1.3. Mülteci Velilerin Veli Toplantılarına Katılımı

Bu başlık altında katılımcı olan okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenlere “Mülteci veliler veli toplantılarına katılım sağlama durumları hakkında bilgi verebilir misiniz?” sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.3 'de verilmiştir.

Tablo 4.3. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Ailelerin Veli Toplantılarına Katılımına İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	Frekans (f)	%
Veli Toplantılarına Katılım	Katılım Sağlanıyor	5	25
	Katılımlarda sıkıntılar yaşanıyor	11	55
	Anne veli daha ağırlıklı	7	35
	Katılım sağlamada amaç farklılığı	2	10
	Herhangi bir fikre sahip değil	1	5

Tablo 4.3 'e bakıldığında toplantılarda sıkıntılar yaşandığı katılımcıların çoğunun hem fikir olduğu ve katılımcılar tarafından mülteci velilerin katılımında amaç farklılığının olduğunu beyan ederek katılımcıların azı bu kod çerçevesi altında toplanmıştır.

Mülteci velilerin %25'lik oran ile toplantılara katılımı, katılımcı olan okul yöneticileri tarafından ifade edilmiştir.

M5: Evet katılıyorlar, düzenli olarak katılmıyorlar, bu 150 tane öğrenci içinde veli potansiyeli olarak katılanlar var, hali vakti yerinde olan ülkesine gidip gelenler olduğundan onlar katılmıyor, ikamet izni almış geçici barınma statüsü almışlar, genelde geliyorlar biz çağırırsak geliyorlar

Ö9: Doğu Türkistanlılar katılıyor. Suriyeliler biraz farklı. 30 öğrenciden 23-24 öğrenci velisi katılıyor. Eğitime çok önem vermediklerinden ya da bilinçli olmadıklarından dolayı katılmıyorlar. Çocuklarını okula oyun oynasın diye gönderebiliyorlar. Bazı veliler çocuğu için ne mücadele verebilirim diye düşünüyor.

%55 ile en büyük dilimi oluşturan; katılımlarda sıkıntılar yaşanıyor adlı kod katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

M3: Veli toplantılarına katılmıyorlar. %30 Katılım genel olarak söyleyebilirim. Yalnız %30 içinde %10 'u yabancı. Sınıf seviyesi yükseldikçe katılım oranı düşüyor. Veli toplantılarına anne daha çok katılıyor. Anne babası ayrı olup çocuğu takip etmiyor ve çocuk devamsızlık yapıyor.

MY1: Yapılan genel veli toplantılarında katılmaları konusunda biraz sıkıntı yaşanmaktadır. Katılanlarda ise genelde anne gelmektedir. Anneler fazla Türkçe bilmedikleri için iletişim zorlaşmaktadır. Fakat veli bireysel olarak okula görüşmek için çağrıldığında gelmektedirler. Bu noktada iletişimimiz Arapça bilen öğrenci veya öğretmen yardımıyla olmaktadır.

MY8: Düşük bir oranda toplantıya katılıyorlar, peki sebepleri ne olabilir? Bazısı dil bilmiyor, bazısı çalışıyor. Öğrenci çağırıyoruz ve annem niye gelmedi diyoruz dil bilmiyor o yüzden gelmedi diyor. İletişimimiz genelde bizim Türkçeyi çok iyi bilen öğrencilerimiz aracılığıyla ya da bizi anladıkları kadar veya bize tercüman getirin diyoruz. Genelde bizi arattırıyorlar biz telefondaki kişiye o da onlara anlatıyorlar, veli toplantılarına doğu Türkistanlılar %50 babalar katılıyor doğu Türkistan da anneleri bir yere göndermek istemiyorlar. Diğerlerinde anneler daha çok katılıyorlar

Ö3: Az oranda. İlgili velilerim geliyor. Ondan fazla öğrencim var 3 veya 5 olsun geliyor. Yarısı geliyor yarısı gelmiyor. İş güç, okuma yazma bilmiyorlar, çok çocuklu olmasının

da etkisi bu nedenlerden dolayı toplantılara katılmıyorlar. Erkekler çalışıyor. Kadınlar çocuğum var deyip katılmıyorlar.

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda veli toplantılarına katılımın %35'i ağırlıklı olarak anne velilerin katılımı ile sağlanmaktadır.

MY3: Belli zamanlarda veli toplantıları oluyor öğretmenlerle görüşüp dertlerini anlatıyorlar. Anneler genelde toplantılara katılıyor. Sorunları rahatlıkla söylüyorlar. Yardım olduğunda çağırıyoruz. Veli akademisi yaptık davet ediyoruz

MY8: veli toplantılarına doğu Türkistanlılar %50 babalar katılıyor doğu Türkistan da anneleri bir yere göndermek istemiyorlar. Diğerlerinde anneler daha çok katılıyorlar

Katılım sağlamada amaç farklılığı kodu altında %10 dilimlik pay oluşturmasıyla birlikte katılımcılar bu durum doğrultusunda ifadelerini paylaşmıştır.

M2: Veli toplantılarına katılıyorlar bizi de devlet olarak görüyorlar. Bazıları korkarak geliyorlar. Gelmezse sınır dışı edileceklerini düşünüyorlar. Kaydı İstanbul da olmayanlar çocuğu okula gitmezse eğer kaydı nerde ise Antep, Kilis, Adana hemen oraya gönderecekleri endişesindedir. Toplantılara Anne baba ikisi geliyor. Her türlü olumsuzluklarda okula çağırılıyorlar. Bu tüm veliler için geçerli.

MY5: katılıyorlar çünkü geriye gönderirler diye korkup katılıyorlar. Katılımda anne ağırlıklı. Veliler okula yardım var mı kırtasiye yardımı kalem defter hep bir istek ile geliyorlar

%5 'lik oranda ise hiçbir fikre sahip olmadığı ifadesi yer almıştır.

M1: Bir bilgim yok araştırma yapmadım.

4.1.4. Mülteci Veliler ile Yaşanılan Problemler

Bu başlık altında katılımcı okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcı) ve öğretmenlere “Mülteci veliler ile ne tür sorunlar yaşadığınızdan bahsedebilir misiniz?” sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Aileler İle Yaşanılan Problemlere İlişkin Görüşler

	Kodlar	Frekans(f)	%
Yaşanılan Problemler	İletişim	19	95
	Kültürel Uyuşmazlık	2	10
	İdare işlemler	2	10

Okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenlerin ifadeleri doğrultusunda mülteci veliler ile karşılaştıkları sorunların %90 iletişim sorunlarıdır.

MY1: Mülteci velilerle fazla sorun yaşanmamakla birlikte en büyük sorunumuz iletişim. Türkçe bilmediklerinden kaynaklanan iletişim problemi.

MY3: Genelde iletişimsizlik yaşıyoruz. Orta yolu bulmaya çalışıyoruz. İletişimsizlik bizim için büyük sıkıntı. Önümüzü tıkamakta. İletişim kuramıyoruz.

MY5: kendilerini ifade edemiyorlar dil sorunumuz var ve sürekli bir istek ile geliyorlar hep bir istek devlet yapsın öğretmen yapsın. diyorum kıyafet alın diye ancak paramızın olmadığını söylüyorlar, ne desek para yok. Mesela savaşta maruz kalmış öğrencilerin boğazını sıkıyor tekmeliyorlar, veliyi çağırıyoruz ve danışman öğretmen araya koyuyoruz ve çocuğu araya koyuyoruz iletişim kurmak adına, bu sorunları çok sık yaşıyoruz uyum sorunu yaşıyoruz, birde küfür öğreniyorlar, küfürleri çok söylüyorlar yere yatırıyor tekmeliyor, veli ile görüşünce bunlar sakinleşiyor biraz bir iki gün iyi tamam ama sonra arkası yine aynı devam, bizde diyoruz bu çocuklar savaşı görmüş annesi babası akrabası yanında ölmüş falan oluyor öyle bakıyoruz, çocuktur nihayetinde, veliyi okula çağırıyoruz, diğer velileri çağırıyoruz empati yapın siz de olabildiniz biraz sabır diyoruz, bunlar da zamanla bize uyum sağlayacaktır, sağlayanlarda vardır.

Ö1: En büyük sorunumuz iletişim. her durumda da sıkıntı yaşıyoruz. Veli ve çocuklarla. Bana denk gelen başka sorun yaşamadım. İletişimimizi sağlarsak pek sorun yaşamıyoruz. Bazıları öğrendi iyi ama bazılarında hiç yok. Öğretmene karşı tutumlarında sıkıntı yok bizlere karşı saygısızlık yok. Türk velilerden daha saygılı olduklarını söyleyebilirim.

Ö2: Dil bilmedikleri için iletişim konusunda sıkıntılar yaşıyoruz. Bazen tercüman olmadığı durumlarda sadece yüzüme bakıyor. Çocuğun derdini anlatamıyorum. Boşluğa anlatıyormuşum gibi hissediyorum.

Ö8: Dil sorunu temel sorun. İletişimim iyi her şekil ikna edebilirim ama karşı tarafta olmayınca zorlanıyoruz. Abi ablaya söylüyorum tamam diyorlar çeviri yapıyorlar anne babaya çeviriyorlar ama ne kadar yapabiliyorlar. Afgan velim adam resmen okusun

ilkokuldan çıksın yaklaşımı ile geldi. Çocuğun yaşı küçük gelişimi uygun değil tekrar okuması için sınıfı veliye değindik ama veli istemedi.2.sınıfta da zorlandı. Biz veliye tekrar söyledik ama veli siz çocuğumu istemiyorsunuz gibisinden ithamda bulundu. Bazı isteklerde maalesef veliler he deyip geçiyorlar.

%10 'luk pay ile yaşanan problem kültürel uyumsuzluk olarak ifadeler doğrultusunda yer almıştır.

M4: Kültürel uyumsuzluk, kendini ifade edememe. Bunlar kendilerini ifade edemeyince sıkıntı yaşıyoruz. Başka sıkıntı yok. Suriyeler öğrenmeye açık bir toplum.

MY8: En büyük sorunumuz iletişim sorunu. Sonra kültür sorunu, bizim kültürümüzde olan ve onların kültüründe olmayanlar da var, yakasından çocuğu tutmuş ve ben onunla konuştum diyor, bizim ülkemiz de öyle bir şey mümkün değil. Öğretmen bile çocuğu öyle tutamazken kadın yakasından tutmuş çocuk ile konuştum diyor. Israrla bir şekilde kendi kültürünü devam ettirmek isteyenler var.

Mülteci veliler ile yaşanan problemler arasında %10'luk oran ile idari işlemler; görüşler doğrultusunda ifade edilmiştir.

M2: Velilerin çoğu Türkçe bilmiyor. Yazarak da anlaşıyoruz. Adamlar hemen şikayet sistemine adapte oldular. Tehdit ediyorlar kaymakama gideriz diye gidiyorlar da. Çoğunlukla kayıt ve nakil için şikayet ediyorlar.

M3: Kayıt sırasında kimliksiz kayıt etmeye çok uğraşıyorlar. Kimlik yok kayıt etmeye çalışıyor çocuğunu amaçları ikametgâh almak. İletişim kurmakta zorlanıyoruz, dil sıkıntısı yaşıyoruz. Kimliksiz bir öğrenciyi kayıt etmeye çalıştılar ben kaydetmedim. Kimliği yok yaşı büyük çocuğu. Kimlikler ile geçici kayıt yapabiliyoruz. Gazeteye kadar araya birilerini koyma yoluna gidildi ama kural neyse biz onu yaptık

4.1.5. Mülteci Veliler İle Yaşanılan Problemlere Dair Alınan Önlemler

Bu başlık altında katılımcı olan okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenlere “Sorunların tekrarlanmaması için alınan önlemler hakkında bahsedebilir misiniz? “sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.5. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Veliler İle Yaşanan Problemlere Karşı Aldığı Önlemlere İlişkin Görüşleri

Tedbir	Kodlar	Frekans(f)	%
	Tercüman	16	80
	İletişim aracından faydalanmak	4	20

Araştırmaya katılan okul yöneticileri ve öğretmenlerin %80 yüzdelikle Tercüman tedbiri alındığına ilişkin görüşmede Tercüman kullandıklarına dair ifadelere yer verilmiştir.

M1: Görevli olan Suriyeli öğretmen aracılığı ile ve Türkçeyi ve Arapçayı bilen öğrenciden de yardım alıyoruz. Müdür yardımcımızda Arapça biliyor.

M3: Tercüman ile okula gelenler var. Komşusu veya arkadaşıyla. Çat pat öğreniyorlar ya da çocuk aracılığıyla iletişim kuruyoruz.

MY5: Suriyeli danışman öğretmen var onun çalışma belgesi var veya Arapça bilen öğretmenlerimiz var onları tercüman olarak çağırıyorum ve onlarla iletişim kuruyoruz.

Ö4: çocuk okula devam ettikçe dil öğreniyor bir süre sonra aile ile benim aramda iletişimi kurmaya başlıyor

İletişim araçlarından yararlanma kodu %20 oran ile katılım sağlayan okul yöneticileri ve öğretmenlerin ifadesine ilişkin görüşlerden elde edilmiştir.

Ö2: Çeviri yaparak özelden onlara mesaj atıyorum. Mültecilere karşı daha hassas davranmaya çalışıyorum beni anlamadıkları olağan karşılanmaya çalışıyorum.

Ö5: WhatsApp grupları üzerinden iletişim sağlamaya çalışıyoruz.

4.1.6. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Yaşanılan Problemlere Dair Çözüm Önerileri

Bu başlık altında katılımcı olan okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenlere “Veliler ile yaşadığınız sorunlara ilişkin herhangi bir çözüm önerileriniz var mıdır? “sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6. Okul Yöneticileri Ve Öğretmenlerin Mülteci Aileler İle Yaşanan Problemlere İlişkin Çözüm Önerileri

	Kodlar	Frekans(f)	%
Öneri	Dil eğitimi	17	85
	Ailelere bilinç kazandırmak	2	10
	Tercüman sayısının arttırılması	1	5

Araştırmada yapılan görüşmeler doğrultusunda katılımcıların %85 oranıyla dil eğitimi verilmesi katılımcıların ifadelerinde yer verilmiştir.

M5: yabancı uyruklu velilerin Türkçe kurslarına alınmalı, mutlaka Türk arkadaş edinmeleri gerek, Türkçeyi bilmek sorunun yüzde seksenini çözüyor

MY1: Öğrencilerin yanı sıra bu öğrencilerin velilerine de eğitim verilmesi faydalı olacağını düşünmekteyim. Özellikle Türkçe öğrenmeleri konusunda. Az Türkçe bilmeleri hiç bilmemelerinden daha zararlı olmaktadır. Çünkü söylenen şeyler yanlış anlaşılmalıdır

Ö4: Devlet dil öğretimini destekleyebilir. Devlet'in bazı mekanizmalarla zorunlu kılmaları. Adaptasyon sağlamaları için mecbur bırakılması lazım. Bu ülkede yaşayacaksan dil öğrenmesi gerekiyor.

Ö10: Yeni gelenlerin hemen dil öğrenmesi gerekiyor. Önemli anneler çok dışarı açılmıyor. Dil öğrenme konusunda geri kalıyorlar. Babalar biliyor ama buraya da babalar gelmiyor. Anneler bilmesi lazım. Annelerin dil konusunda eğitim görmesi gerekmektedir.

4.2. Mülteci Veliler Gözünden Okul Yöneticileri ve Öğretmenlere İlişkin Görüşler

Bu tema başlığı altında yapılan görüşmeler okul yöneticileri ve öğretmenlere bulguların mülteci veliler ile yapılan görüşmeden elde edilen verilerin alt başlıklar altında incelenecektir.

4.2.1. Türkiye’deki Okullardan Beklentileri

Bu başlık altında katılımcı olan Mülteci velilere “Türkiye’deki okullar hakkında beklentileriniz nelerdir, bahsedebilir misiniz?” sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Mülteci Ailelerin Türkiye’deki Okullardan Beklentilerine ilişkin Görüşleri

	Kodlar	Frekans(f)	%
Beklentiler	Sportif Faaliyetlerin arttırılması	1	12,5
	Çocuklar ile ilgilenmeli	3	37,5
	Misafir öğrenci olarak algılanmamak	1	12,5
	Kaliteli eğitim verilmesi	1	12,5
	İrkçılık Yapılmaması	1	12,5
	Beklenti yok	1	12,5

Mülteci velilerin Türk okullarından beklentileri mülteci velilerin doğrultusunda %12,5’i sportif faaliyetlerin arttırılması görüşüne yer verilmiştir. Yanı sıra, mülteci velilerin %37,5 yüzdellek ile çocuklar ile ilgilenmeli görüşlerini ifade etmişlerdir.

MV3: Çocukları ile daha çok konuşsunlar daha çok iletişime geçsinler Türkçeyi öğrenmeleri için daha çok yardımcı olsunlar.

MV5: Özel dil kurs, çocuklar ne zaman dil biliyor her şeyi anlıyorlar, Öğretmen daha sabırlı olmalı. İlkokul öğretmeni sabırlı ama ortaokul öğretmeni yok yani.

MV8: Okul hakkındaki beklentilerim öğretmenlerin öğrencilerin hepsine eşit davranması. Öğretmenler tek bir derste belirli öğrenciler ile ders işliyor. Diğerlerinin bir katkısı olmadığını görünce onları derse teşvik etmiyorlar.

s

%12,5 yüzdellekile misafir öğrenci olarak algılanmamak kodu; veli görüşü doğrultusunda oluşturulmuş olup,

MV4: T.C. kimlik kartı olmasa da çocuğumu misafir olarak görmesinler. Taktir belgesi alınca damga vurmuyorlar.

%12,5 ile kaliteli eğitim verilmesi kodu doğrultusunda mülteci veli görüşmesinde ifade edilmiştir.

MV6: Büyüyünce başarı olmalarını, iyi bir meslek sahibi olmalarını ve bu yüzden okulların kaliteli eğitim vermeleri istiyorum. Sadece meslek almalarını istiyorum.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda %12,5 oran ile ırkçılık kodu kodlanmıştır. Mülteci veliler ırkçılığı ifadelerinde bildirmiştir.

MV7: Her yerde olduğu gibi okullarda da öğretmenlerin yabancı öğrencilere karşı göz bakışlıları farklı olabiliyor. İyi olan öğretmenlerimiz de var, yabancı öğrencileri sevmeyen öğretmenlerimiz de var. Farklı düşünceleri sahip olan hocalarımıza saygı duyuyoruz fakat söz konusu çocuklar olunca sayın öğretmenlerimizin daha dikkatli davranmalarını rica ediyoruz çünkü okula başlayanlar daha çok küçükler ve birçok şeyden habersizler. Onlara bazı yanlış davranışlar ve konuşmalarımız ile etkilenmeyelim.

Bulguda %12,5 yüzdeyle beklentisi olmayan mülteci veli ifadesi yer almıştır.

4.2.2. Mülteci Velilerin Çocuklarının Eğitim-Öğretimine Katkısı

Bu başlık altında katılımcı olan Mülteci velilere “Çocuklarınızın eğitim-öğretimine nasıl katkıda bulunuyorsunuz, biraz bahsedebilir misiniz? “sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. Mülteci Ailelerin Çocuklarının Eğitim ve Öğretime Katkısına Dair İlişkin Görüşleri

	Kodlar	Frekans(f)	%
Eğitim-Öğretime katkı	Ödevlere Yardım	2	25
	Okula getirme	1	12,5

Tablo 4.8. (devamı)

Ödevlerini yapmaya teşvik etmek	2	25
Okul Takibi	2	25
İlgilenme yok	1	12,5

Mülteci velilerin çocuklarının eğitim ve öğretime katkısı teması altında mülteci velilerin görüşleri doğrultusunda %25'i Ödevlerine yardım etmeye çalıştıklarını ifade ederek bildirmişlerdir.

MV1: Okula getiriyorum bilgi alıyorum çocuklarla. WhatsApp grubumuz var. Ödevlerine yardım ediyorum. Google'dan araştırıp yardımcı olmaya çalışıyorum babası daha iyi biliyor. Öğretmenden memnunum. Bir önceki öğretmen bağıırıyordu çocuklara sert davranıyordu şimdiki öğretmen çok ilgileniyor öğrencilerle.

%12,5 yüzdeyle okula getirme faaliyetinde bulunulduğu ifade edilerek kod oluşturulmuştur.

MV3: dil bilmediğimiz için hiçbir şeyden haberimiz yok sadece çocuğu okula getirip götürüyoruz.

Mülteci velilerin görüşleri doğrultusunda %37,5 ile ödevlerini yapmaya teşvik etme ifadeleri görüşmelerde yer almıştır.

MV6: Ödevlerini yapmaya teşvik ediyorum. Uyarıyorum. Türkçe iyi olmadığı için pek katkı veremiyorum ama yardımcı olmaya çalışıyorum.

MV7: Onların ödevlerine yapıp yapmadığını takip ediyoruz.

Tabloya baktığımızda bir diğer %12,5 yüzdeyle okul takibi kodunu görmekteyiz. Kodun yazılması Mülteci veliler ile yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir.

MV8: Okuldaki kurslara gönderiyorum sürekli destekliyorum

4.2.3. Veli Toplantılarına Dair Deneyimler

Bu başlık altında katılımcı olan Mülteci velilere “Okulda yapılan veli toplantılarındaki deneyimleriniz hakkında bahsedebilir misiniz? “sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.9’de verilmiştir.

Tablo 4.9. Mülteci Ailelerin veli toplantılarındaki deneyimlerine Dair İlişkin Görüşleri

	Kodlar	Frekans(f)	%
Toplantı Deneyimleri	Öğretmen ilgisine göre rahat hissetme	1	12,5
	Bireysel görüşmenin fayda vermesi	2	25
	Bilgi ve tavsiye alma	1	12,5
	İletişim Problemi	1	12,5
	Katılım Yok	3	37,5

Katılımcıların ifadesi doğrultusunda %12,5 ile toplantı da öğretmen ilgisine göre rahat hissetme kodu oluşturulmuştur.

MV1: Veli toplantılarına katılıyorum. Kendi onlar gibi hissettim hiç yabancılık yaşamadım. Bir önceki öğretmen ilgisizdi çekiniyordum şimdi gayet Allah a şükür anlaşıyorum.

Mülteci velilerin %25 yüzdesine göre bireysel görüşmenin fayda görüşmeden elde edilen ifadelerden tespit edilmiştir.

MV6: Arada sırada katılıyor. Anlayamıyor Türkçe ya da öğretmen anlatamıyor. Bazı öğretmenler Suriyelilere anlatmaya çalışıyor bizim için yoruluyor bazıları da anlatmak için çabalıyor. Öğretmenle özel görüşüyor bunun daha iyi olduğunu söylüyor.

Mülteci velilerin katılımları doğrultusunda %12,5 ile iletişim problemi kodu oluşturulurken bilgi ve tavsiye alma kodu da aynı yüzdeye sahip olarak takip etmektedir. Bu tema altında son olarak mülteci velilerin ifadelerinden yola çıkılarak tespit edilen son kod ise katılım sağlanmamasıdır.

MV3: Katılmıyorum. Yeni geldiğimiz için dil bilmediğimiz için

MV7: Maalesef genelde aliler Türkçe bilmiyorlar. Bu sebepten dolayı ya toplantılara katılmıyorlar ya da Türkçe bilen biri ile karatılıyorlar. Ailelerin katılmamaları öğretmenler tarafından ailenin çocuğa karşı ilgisiz olduğuna yansıtıyor halbuki aile hoca ile iletişim kuramadığı için ve hocanın dediklerine anlamadığı için katılmamaya tercih ediyor ama ailelerin katılmamaları çocuğuna önem vermedikleri veya çocuğa karşı ilgisiz oldukları anlamına gelmez.

4.2.4. Okul Yöneticileri ve Öğretmenler İle Yaşanılan Problemler

Bu başlık altında katılımcı olan Mülteci velilere “Okul yöneticileri ve Öğretmenler ile yaşadığınız sorunlardan bahsedebilir misiniz?” sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.10’de verilmiştir.

Tablo 4.10. Mülteci Ailelerin okul yöneticileri ve öğretmenler ile yaşanan problemlere Dair İlişkin Görüşleri

	Kodlar	Frekans(f)	%
Yaşanılan Problemler	İletişim kuramama	3	37,5
	İrkçılık	2	25
	Problem yaşanmadı	2	25
	Problemi kendisinde görme	1	12,5

Yapılan görüşmelerde %37,5 yüzdeliği ile mülteci velilerin okul yöneticileri ve öğretmenlerle yaşadığı problem iletişim kuramama ifadesi verilmiştir.

MV1: Şimdiki öğretmeni gayet iyi. Ama bir önceki öğretmeni genç olduğundan biraz bağıyordu sesi çok yüksek çıkıyordu o yüzden çocuğum ve ben çekiniyordum. Öğretmen ile iletişim kuramıyordum. Kendi ülkem olmadığı için sınıf değiştiremedim.

MV3: Sorun yaşamadık çünkü dil bilmediğimiz için iletişim kuramıyoruz

%25 yüzdeyle ırkçılık kodu mülteci velilerin ifadesi doğrultusunda oluşturulmuştur.

MV5: Bazı öğretmenlerle yabancı ve Türk farkı karışımı oluyor. İrkçılık yapıyor. Yabancı hissettiriyor. Müdürümüzden memnunuz ama bazı öğretmenlerden memnun değiliz. Bizi yabancı olarak gördüklerinden dolayı pek yanaşmıyorlar bize.

MV6: Abdullah çok başarılı ama öğretmeni anlayış göstermiyor. Birinci öğretmeni çok iyiydi. Biraz şımarıktı ikinci öğretmen hiç anlayış göstermiyordu bize ceza olarak en kötü öğretmen verdiler. Bütün öğrencilere kâğıt ödev veriyor. Yetmeyince kardeşime vermiyor. Telefonda öğretmene yazıyoruz birkaç gün sonra cevap veriyor. Abdullah hakkında bir şeyler soracak yanına gidiyoruz işim var diyor ilgilenmiyor. Canlı derslerde Abdullah katılmak istiyor ama öğretmen Abdullah sesini kapat parmağını indir diyor başkasına söz veriyor. Şikayet etmek istiyor çekiniyor kötü bir tepki almaktan korkuyorum. Ayrıca çocuklar arasında yaşanan sıkıntıda veliler arasındaki ilişkiyi öğretmen sağlayamıyor. Öğretmen hemen bizim kızı çağırıyor. Bazı Öğretmenler ayırım yapıyor ve çok sıkıntı oluşuyor.

Yaşanılan problemler akıbetinde problem yaşamayan mülteci velilerin de olduğu görüşler doğrultusunda %25’lik bir yüzdeye sahip olmuştur. Yanı sıra, katılımcılar da %12,5 yüzdeyle problemi kendisinde gören veli ifadesi kapsamında görüş beyan etmiştir.

4.2.5. Mülteci Velilerin Yaşanılan Problemlere Dair Aldığı Önlemler

Bu başlık altında katılımcı olan Mülteci velilere “Sorunların tekrarlanmaması için ne tür önlemler alıyorsunuz, biraz bu konu hakkında bahsedebilir misiniz? “sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Mülteci Ailelerin okul yöneticileri ve öğretmenler ile yaşanan problemlere karşı aldığı önlemlere İlişkin Görüşleri

	Kodlar	Frekans(f)	%
Tedbir	Çekinmek	1	12,5
	Dil öğrenmek	2	25
	Tercüman kullanmak	2	25
	Önlem yok	2	25
	Öğretmen Tavsiyesi	1	12,5

Mülteci velilerin katılım sağladığı araştırmada %12,5 oranı ile yaşanan problemlere karşı önlem almada çekingenlik yaşanıldığı görüşmede ifade edilmiştir.

MV1: Problemi müdür beyle konuşmak istedim ama yapamadım. Kendi ülkem olsaydı yapardım.

Mülteci velilerin bir diğer önlemi oluşturan %25 oranı ile dil öğrenmek olduğunu katılımcılar dile getirmiştir.

MV5: Dil öğreniyorum sorunları ortadan kaldırmak için.

%25 yüzdeliği ile tercüman kullanımı veliler ile yapılan görüşmeler doğrultusunda Tercüman kodu oluşturulmuştur.

MV6: Türkçe bilmek isterdim çocuğuma hakaret ediyor ama Türkçem kötü. Burada bir tane kurs vardı katıldım daha sonra kapattılar. Birkaç sene çocuklar aldı sonra annelere açmaya başladılar sonra kurstakiler gittiler. Tercümanlık aracılığı ile iletişim kuruyorum. Kızım Hatice yardımcı oluyor.

Tedbirler kapsamında katılımcıların ifadesi doğrultusunda %25 oranıyla tedbir alınmadığı dile getirilmiştir. Yanı sıra, %12,5 oranında ise öğretmen tavsiyesi ile önlem alındığı görüşme doğrultusunda ifade edilmiştir.

4.2.6. Mülteci Velilerin Yaşanılan Problemlere Dair Çözüm Önerileri

Bu başlık altında katılımcı olan Mülteci velilere “Okul yöneticileri ve Öğretmenler ile yaşadığınız sorunlara dair çözüm önerileriniz den bahsedebilir misiniz? “sorusu sorularak elde edilen bulgular Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12. Mülteci Ailelerin okul yöneticileri ve öğretmenler ile yaşanan problemlere ilişkin çözüm öneriler

	Kodlar	Frekans(f)	%
Öneri	Dil Kursları açılması	1	12,5
	Öğretmenler kendilerini geliştirmesi gerekiyor	3	37,5
	Öneri Yok	4	50

Çözüm öneri kapsamında görüş bildiren katılımcıların %12,5 oranı dil kurslarının açılması yönünde ifadelerini bildirmiştir.

MV7: Bunu küçük bir örnek ile açıklamak istiyorum siz yeni bir eve girdiğiniz zaman o evin sahibine gözlemliyorsunuz ve onlara ayak uydurmaya çalışıyorsunuz. Herhangi bir neden ile yeni bir ülkeyi gittiğiniz zaman da o ülkedeki insanlara ayak uydurmanız gerekiyor. Bunu yapmak içinde ilk adım oradaki insanlar ile iletişim kurmanız gerekiyor. İletişim için de o ülkenin diline bilmeniz gerekiyor. Eğer dil öğrenmezseniz veya öğretilmezse sorunlar oradan başlıyor. Önce iletişim kurmama nedenlerine çözmek gerekiyor. Bunun için çocuklara ve aileleri dili öğrenmek için teşvik edilmeli. Ücretsiz kurslar kurulabilir. Kursun sonunda sertifika verilebilir. Sertifikası olan çocuklara ve ailelerine bazı kolaylıklar sağlanabilir.

Bir diğer çözüm önerisi olarak ifade edilen ve %37,5 yüzdesiyle öğretmenler kendilerini geliştirmesi gerekiyor katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

MV1: Genç öğretmenler öğrencilere ve ailelere karşı daha ilgisiz davranıyorlar. Genç öğretmenlerin bizleri daha iyi anlaması için bir çok eğitimden geçmesi gerekiyor.

MV5: vücut dili çok önemli öğretmenler buna dikkat edebilir. Daha görsel kullanabilirler anlaşılması için. Öğretmenler daha sabırlı olmalı. Bizlerle daha anlaşılır şekilde telaffuz, yavaş anlatım şekli daha iyi olabilir. Şivesiz sade konuşabilirler.

%50 oranında ise katılımcı olan mülteci velilerin çözüm önerilerine dair bir önerisi olmadığı görüşmede ifade edilmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın elde edilen bulguları tartışılıp okul yöneticileri (müdür veya müdür yardımcısı) ve öğretmenlerin mülteci veliler ile karşılaştıkları sorunları çözümüne yönelik araştırmacının önerileri sunulacaktır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti jeopolitik konumu itibari ile önemli bir köprü vazifesine ve güzergaha sahiptir. 21.yüzyılda yaşanan önemli bir olay doğrultusunda özellikle 2011 yılında Suriye’de meydana gelen iç savaş sonucunda Türkiye sınır kapılarını açmış ve yaklaşık 3 milyon Suriyeli giriş yapmıştır. Ülkenin Suriye’ye komşu olması göz önüne alındığı zaman yasal olmayan yollar tercih eden Suriyelilerinde giriş yaptığı tahmin edilmektedir. Suriye de iç savaşın devam etmesiyle büyük göç hareketi 10. yılını doldurmuştur.10 yıl ülkemizde yaşayan Suriyeli mültecilerin yanı sıra, 2011 yılında gerçekleşen büyük göç hareketinin ardından diğer ülkelerden gelen mültecilerin de Türkiye’ye göç etmesine öncülük ederek; günümüzde göz önünde bulunan Suriyelilerin yanı sıra, Afganistan ve Doğu Türkistan ülkelerinden gelen mültecilerde yer almaktadır. Dünya da en fazla mülteciye ev sahipliği yapmış ve halan daha yapmaya devam eden Türkiye, elbette birtakım zorluklar ile mücadele etmesi kaçınılmazdır.

Mülteci nüfusunun önemli bir dilimine sahip olan çocuklardır. Suriye mültecilerin %46’lık oran ile 18 yaş altı çocuklar sahiplenmesiyle birlikte önemli bir kısmın ülkesine dönemeyeceğini unutmamak gerekir. Bu doğrultuda kayıp bir nesil olmaması ve topluma uyum sağlamaları konusunda çalışmalar yapılması gerekmektedir. Hızla

gelişen bir dünyada değişime adapte olabilmek, değişimin sürecinin merkezi olan okullar için bu durum daha da zordur. Hızla gelişen bir dünyada değişime adapte olabilmek, değişimin sürecinin merkezi olan okullar için bu durum daha da zordur. Açık bir sistem olan okullar, her türlü çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Günümüz okullarında etkili olan faktörlerden bir tanesi de toplumun değişen demografik yapısıdır. Çeşitli ırklardan gelen çocukların, okullarda öğrenim gördüğünü gözlemlemekteyiz. Bu konu, eğitim camiasının en önemli görevlerinde biri olmalıdır. Nitekim eğitim camiası mülteci çocuklar ve aileler konusunda araştırmalarında yetersiz kalmakla birlikte; özellikle mülteci velilere yönelik çalışmalar maalesef ki sınırlı sayıdadır. Unutmamak gerekir ki Türk veliler gibi Mülteci velileri de düşünmemiz gerekmektedir.

Yapılan bu araştırmada her iki tarafın birbirinden şikâyet etmesi, Türk veliler gibi mülteci velilerde de gözlemlenmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan katılımcıların ortak bir fikirde buluştuklarını; bulgular doğrultusunda söyleyebilmekteyiz.

Türkiye de bulunan mülteci ailelerin %60'ı sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olduğu ve çalışmak zorunda kaldıkları için çocukları ile ilgilenememektedirler. İlk ihtiyaç gördükleri duru; geçim derdidir. Bu sebeple çocuğun ilgisiz kalması, eğitimsel ihtiyaçların karşılanmaması öğretmenler tarafından velilere yönelik bir şikâyet oluşabilmektedir.

Bir diğer bulgu velilerin eğitim ve öğretime bakış açılarında farklılıklar göstermesiyle çoğunluğun eğitime önem verdiğini; okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından dile gelmesi, mülteci velilerin zor şartlar altında mücadele etmesinin yanı sıra çocuklarının iyi bir gelecek için her zorluğa rağmen, mülteci veliler ile yapılan görüşmelerde çocuklarının eğitime ne kadar önem verildiği ve Türkiye'deki okullardan beklentiler alt başlığı altında %37,5 oran ile gözlemleyebilmekteyiz. Bu durumun tam tersi olarak ilgilenmeyen ve beklentisi olmayan velilerin de hayat koşullarından kaynaklı olduğu ve buna paralel olarak ekonomik düzeyin etkilediğini unutmamak gerekir.

Mülteci velilerin okullarda çok sık gitmemesi ya da toplantılara katılmamasının en büyük etkenlerinden biri dil sorunudur. Her iki taraf içinde sorunların ana probleminin dil olduğu ve dil probleminin çözülmesiyle daha iyi olacağı kanısına varılmaktadır. Dil sorununun sebep teşkil etmesiyle, iletişim problemleri doğabilmektedir. Özellikle veli statüsünün çoğunluğunu anneler oluşturduğundan ve kendi vatan topraklarında yaşamadıklarından dolayı bazı kadınlarda çekinme, korku oluşabilmektedir. Bu durum akıbetinde geri adım atmak zorunda kalmaktadırlar. Geri adım atılmasıyla öğretmenlerin gözünde ilgisiz veli tiplmesi oluşturulmuştur. Bu durumun yanı sıra, her ne kadar dil problemi yaşasa da çocuğunun eğitimi için çabalayan velilerde bulunmaktadır.

Araştırmanın en önemli verisi olan iletişim sorunu yani dil kaynaklı olan bu sorun veli-okul arasındaki büyük engel bariyerini oluşturmaktadır. Tercümanlar ya da çeviri uygulamaları kullanılsa da sadece bu durumun bir parçasını iyileştirebilir. Okul yöneticilerinin bu problem karşısında bir şey yapamamasının sebebiyeti; Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitimindeki düzenlemeler, Millî Eğitim Bakanlığınca yapılmakta ve merkezci bir yönetim sistemi ile gerçekleşmektedir. Bu doğrultuda okul yöneticileri bakanlık tarafından gelen görevleri uygulayarak değişime cevap verdiğini bilmekteyiz ve bu değişim doğrultusunda öğretmenlerde cevap verebilmektedir. Fakat okul yöneticileri kendilerince okula bir şeyler katmadıkları sürece bu durumdan şikâyet edeceklerdir. Hâlbuki okul yöneticileri, merkezden beklenti içerisinde olmamalı ve mevzuatın, değişim yapmaya engel olmadığını bilmeleri gerekmektedir.

Günümüzün ihtiyaçlarına cevap verebilme adına okul yöneticileri ve öğretmenler, zihinsel değişimden geçmeleri gerektiğini; çok uluslu, çok kültürlü, çok dilli hale gelen okullar için değişimleri başarılı bir şekilde idare etmesi ve yönetebilmesi için yeniden bir vizyon oluşturmaları gerekmektedir. Oluşacak olan yeni vizyon, herkes tarafından kabul edildiği sürece de okulda iyileşme ve başarı gözlemlenebilecektir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Okul Yöneticilerine Yönelik Öneri

(Özden, 2019), toplumda oluşan yeni değerlerin, “yapılması gereken, yeni değerlerin eğitimciler tarafından özümsemesi ve gerekli yapı ve kültürün eğitimciler tarafından şekillendirilmesi” olduğunu söylemektedir. Bu bağlamda değişimi yönetebilme sorumluluğunun en büyük payını okul yöneticileri üstlenmektedir. Okul yöneticileri okulun toplum için neden var olduğunu, okuldaki eğitimin toplum için amacını, sosyal ve ahlaki değerler ve gerçekler çizgisinde tekrardan bir yorumlamaya gitmeleri gerekmektedir.

Yenileşen bir çağ olan 2000’li yılların ilk çeyreği, geleneksel kalıplarda oluşan vizyona ayak uydurması imkânsızdır. Okullarda öğrenim gören farklı ırk, etnik ve kültürlerden insanların bu vizyona adapte olması okulu başarısızlığa sürükleyecek ve mülteci veliler ile problemler yaşanacaktır. Bu yüzden Okul yöneticileri, okullarda oluşan yeni düşünceler, değerler ve inançların oluşturduğu okul kültürünü temel alarak güçlü ve ekili yapabilecek yeniden bir vizyon yorumu getirmeli ve bu vizyon bir resim çizip, harita görevi göstermelidir. Okul yöneticileri vizyon gelişiminde dikkat etmesi gereken dört maddeyi benimsemelidir. (Özden, 2019)’e göre;

1. Vizyon okuldaki herkes için hiçbir belirsizliğe yer vermeyecek şekilde açık olmalıdır.

Değişim doğrultusunda, mevcut olan vizyona yapılacak olan düzenlemede akıllarda herhangi bir soru bırakmayacak şekilde açık ve net olmalıdır.

2. Vizyon ifadesi kendi içerisinde tutarlı ve milli eğitimin genel amaçları ile uyumlu olmalıdır.

Ülkenin eğitim ilkeleri doğrultusunda genel amaçlara yönelik yazılmalı ve bütün teşkil etmelidir.

3. Vizyon okulda çalışanlar için bir hedef tayin etmeli ve eyleme dönüştürebilmelidir.

Vizyon okulun değerleriyle kazanıldığı gibi çalışanlarına da bir misyon mal edecek Şekilde net olmalıdır.

4. Okul yönetici sadece sözleriyle değil, eylemleriyle de vizyonu desteklemelidir.

Okul yöneticileri vizyon doğrultusunda gerçekleştirdiği davranış ve tutumlarını ğretmen ve öğrencilerine inandırmalıdır.

Hazırlanacak olan vizyon güçlü ve etkili olabilmesi adına; okul yöneticileri tutkuyla özümsemeleri gerekmekte ve yapılacak olan vizyonu öğretmenler, personel, veliler ve öğrenciler zmseterek sürekliliği sağlatmalılar.

5.2.2. Öğretmenlere Yönelik neri

Demografik zellikler doğrultusunda ortaya çıkan çok kültürlü bir eğitimin doğduğu söz konusudur. Çok kültürlü eğitim, okullarda tüm öğrencilere eşit bir öğrenme fırsatı sağlayacak eğitim hareketidir ve bu hareketle birlikte öğrencileri güçlendirmede ve kendilerini ifade edebilmeleri açısından geliştirilmiş bir stratejidir. Öğretmenlerimiz bilmelidir ki demografik yapının değiştiği bir ağ içerisinde olduğumuzdan çok kültürlü, çok uluslu ve çok dilli bir eğitim devamlılığı ve demokratik oluşu, çoğulcu bir toplumda çok kültürlü eğitim hiç bitmeyen bir süreç olacaktır. Bu yüzden öğretmenlerimizin gelişime açık, anlayışlı ve fedakr olması beklenmektedir.

5.2.3. Millî Eğitim Bakanlığına neri

Milli eğitim bakanlığı Yüksek ğretim Kurumu ile birlikte çalışarak; öğretmenliğin başlangıcı olan eğitim fakültelerinde çok kültürlü eğitim, g, mültecilerin eğitimi vb. gibi konuların ders ve uygulama altında eğitim verilmesi gerekmektedir. Yanı sıra, ırklık gibi durumlar karşısında önlem alınmasına yönelik çok kültürlü eğitimi daha iyi kavrayabilmeleri adına görev yapmakta olan okul yöneticileri ve öğretmenlere seminerler ve denetlemeler yapılması sağlanmalıdır.

Milli eğitim bakanlığının farklı ırkların bir arada eğitim görmesi ve bu durumu daha iyi kavrayabilmek adına yapılan beş boyut incelemesi olan; içerik bütünleştirme, bilgi

oluşturma süreci, Ön yargı azaltışı, pedagojik eşitlik, sosyal yapı ve okul kültürünü güçlendirmek üzerinde çalışması olmalıdır.

(Banks, 1995)'ın hazırladığı beş boyutlu inceleme; içeriksel bütünleşmenin, öğretmenlerin alanlarındaki uzmanlığı doğrultusunda çeşitli grupların kültürlerini, örneksel olarak içerikte kullanımını kapsamaktadır. Bilgi oluşturma süresinde birtakım faaliyetlerin okul çerçevesinde öğrenciye yönelik bakış açılarının gelişmelerini, önyargı bilgisini şekillendirmede ve araştırma yapmalarında yardımcı olmak adına oluşturulan sorular doğrultusunda bilgilerin oluşumudur. Bu bilgi oluşum sürecinde öğrencinin aldığı bilgiyi nasıl yaratacağını, fertlerin ya da grupsal ırkların ve sosyal sınıf konumunda olanların nasıl bir etkileşim halinde olduğunu, bir nebze de olsa anlamaya çalışmaktır. Önyargı azalımı, öğrencilerin ırksal farklılığa karşı tutumlarını ve eğitimcilerin demokratik bir çerçevede değerlerini ve sergilemiş oldukları tutumlara yardım edilmesidir. Erken yapılan müdahalelerde sonuç çıktıları iyimser olarak gözlemlenmiştir. Erken yapılmayan müdahaleler de ise çocukların büyümesiyle ırkçı tutumları değiştirilmesi zor olmaktadır. Pedagojik eşitlik, öğrencilerin ırksal, kültürel, etnik ve cinsiyet farklılıkları gözetmeksizin akademik alanda öğrencilerin başarılarını sağlamaya ve öğrenimlerinde kolaylık yapacaktır. Akademik çalışmalarda öğretimin kültürel ve dilsel güçler üzerine temel alındığında ve öğrencilere eşit statüde davranıldığında verim alınabileceği söylenmektedir. Sosyal yapı ve okul kültürü; okulun müfredatı, öğretimde kullanılan materyallerin, okul içerisindeki çalışanların tutumları ve algıları okulun karmaşık bir sosyal bir sistem oluşunu kavramsallaştırmaktadır. Bu doğrultuda okulların sistemini, yeniden değişime gidilmesi yönünde gereklilik öngörülmektedir. Müfredat, personel, ders kitapları, öğretmen gelişimi gibi çeşitliliğe yapılandırılmalar gerekmektedir. Milli eğitim bakanlığı bu sorumluluğu üstlenmesi eğitim camiasında pozitif durumlara sebebiyet verecektir.

Milli eğitim bakanlığının bir diğer çalışması mülteci velilere yönelik olmalıdır. Günümüzün ihtiyaçlarına cevap verebilme adına velilere; Türk eğitim sistemini tanıtmak, velilerin dil öğrenimini arttırmak ve velilere yönelik çalışmaların hız kazandırılmasıdır. Nasıl ki Türk veliler bizler için değerliyse mülteci velilerde Türkiye Cumhuriyeti için değerlidir.

REFERANSLAR

- Bokova, I., & Pillay, N. (2012). *World Programme for Human Rights Education*. New York and Geneva: United Nations.
- Adıgüzel, S. (2017). Göçmen Çocuğun Eğitim Hakkı. *Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27-42.
- Agency, T. U. (2016, Mart). *Mülteci ve Göçmen ? The Un Refugee Agency*: https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf adresinden alındı
- Altunay, E., & Dede, M. (2019). Göçmen Öğrencilerin Eğitim Süreci Açısından Okullar Arası İşbirliğine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 127-144.
- Anadolu Ajansı. (2019, Aralık 17). *Cumhurbaşkanı Erdoğan: Mülteci Meselesi Birkaç Ülkenin Çabasıyla Önlenemez*. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cumhurbaskani-erdogan-multeci-meselesi-birkac-ulkenin-cabasiyla-onlenemez/1675928> adresinden alındı
- Aygül, H. H., & Eke, E. (2018). *21.Yüzyılda Uluslararası Göç ve Mülteciler: Bir Türkiye Perspektifi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Banks, J. A. (1995). Multicultural Education and Curriculum Transformation. *The Journal of Negro Education*, 390-400.
- Bulut, M., & Sarıçam, H. (2016).). Okul Öncesi Öğretmen ve Öğretmen Adaylarında Çokkültürlü kişiliğin Çokkültürlü Eğitim Tutumları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 295-322
- Bülbül, S., & Köse, A. (2010). Türkiye’de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 75-94.
- Coğrafya Bilimi. (2017, Ekim 18). *Tarihteki Büyük Göçler*. Coğrafya Bilimi: <https://www.cografyabilimi.gen.tr/tarihteki-buyuk-gocler/> adresinden alındı
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 129-142.
- Çelik, H., Başer Baykal, N., & Kılıç Memur, H. N. (2020). Nitel Veri Analizi ve Temel İlkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 379-406.
- Çiçeksöğüt, A. (2017). Uluslararası Göç Hukuku Perspektifinde Yerinden Edilmiş Suriyeliler’in Türkiye’deki Statüsü. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1-20.

- Çoşkun, İ., & Emin, M. N. (2018, Şubat). Türkiye’de Göçmenlerin Eğitimi:Mevcut Durum ve Çözüm Önerileri. *İLKE Politika Notları-3*. İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği.
- Demirhan, Y., & Aslan, S. (2015). Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 23-62.
- Deniz, O. (2010). 1990 Sonrasında Türkiye’ye Yönelen Sığınma Hareketleri ve Etkileri. *TÜCAUM VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu* (s. 93-102). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 175-204.
- Dryden-Peterson, S. (2011). *Refugee Education: A Global Review*. Switzerland: The UN Refugee Agency.
- Eke, E. (2018). Türk Kamu Yönetimi Açısından Göç Politikası ve Teşkilat Yapısı:Güncel Bir Perspektif. H. H. Aygül, & E. Eke içinde, *21.Yüzyılda Uluslararası Göç ve Mülteciler Bir Türkiye Perspektifi* (s. 37-68). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ekşi, N. (2020). 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Bu Kanuna İlişkin İkincil Mevzuatta Yer Alan Temel Kavramlar. S. Sallan Gül, S. Dedeoğlu, & Ö. Kahya Nizam içinde, *Türkiye’de Mültecilik, Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum* (s. 174-203). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Eren, Z. (2019). Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Göçmen Çocukların Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. *İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 213-234.
- Ereş, F. (2015). Türkiye’de Göçmen Eğitimi Sorunsalı ve Göçmen Eğitiminde Farklılığın Yönetimi . *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17-30.
- Ersoy, G. K. (2020, Haziran). Veli Toplantılarının Verimliliğine İlişkin Veli ve Öğretmen Görüşmelerinin Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale.
- Gazete, T. R. (1994, Kasım 30). *T.C. Resmi Gazete*. T.C. Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22127.pdf> adresinden alındı
- Geyik Yıldırım, S., & Dinler, M. (2021). Suriye Kent Mültecilerinin Sosyal Entegrasyonu Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 452-478.
- Göç Politika ve Porejeleri Daire Başkanlığı. (2017). *Yıllık Göç Raporu*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.

- Güler, A. (2018). Şartlı Mülteci Statüsü:Statünün Geçiciliği ve Bir Kalıcı Çözüm Olarak Yerel Bütünleşmenin Geçerliliği. H. H. Aygül, & E. Eke içinde, *21.Yüzyılda Uluslararası Göç ve Mülteciler Bir Türkiye Perspektifi* (s. 73-96). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Günay, E., Atılgan, D., & Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37-60.
- Hepkul, A. (2002). Bir Sosyal Bilim Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1-12.
- İçduygu, A., & Toktaş, Ş. (2005). *Yurtdışından Gelenlerin Nicelik ve Niteliklerinin Tespitinde Sorunlar*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- İnan, C. E. (2016). Türkiye'de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 10-33.
- İnsani Yardım Vakfı. (2009, Eylül 09). *Diken Üzerindeki Doğu Türkistan Mültecileri*. İnsani Yardım Vakfı: <https://www.ihh.org.tr/haber/diken-uzerindeki-doguturkistan-multecileri-752> adresinden alındı
- Karakaya, S. (2020). Mülteci ve Sığınmacıların İnsan Hakları Açısında İncelenmesi. Y. Bulut, & S. Akın içinde, *Yerel, Ulusal ve Küresel Boyutlarıyla Göç ve Mülteci Sorunu* (s. 151-168). Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Karasu, M. A. (2018). Türkiye'ye yönelik Dış Göçler, Suriyeli Sığınmacı Göçü ve Etkileri. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 21-41.
- Kınık, K. (2017). *Göç, Sürgün ve İltica*. Kerem Kınık: <http://keremkinik.com/wp-content/uploads/2017/10/G%C3%B6%C3%A7-S%C3%BCrg%C3%BCn-ve-%C4%B0ltica.pdf> adresinden alındı
- Kiremit, R. F., Akpınar, Ü., & Tüfekçi Akcan, A. (2018). Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyumları Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2139-2149.
- Kultas, E. (2017). Türkiye'de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Mültecilerin Eğitim Sorunu (Van ili Örneği). *Yüksek Lisans Tezi*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Manap, Ç. (2020). Değişen Göç Politikaları Bağlamında Türkiye'de Iraklı Mülteciler. S. Sallan Gül, S. Dedeoğlu, & Ö. Kahya Nizam içinde, *Türkiye'de Mültecilik,Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum Geri Dönüş mü, Birlikte Yaşam mı ?* (s. 371-393). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Mülteci Hakları Merkezi. (2017, Ağustos). *Türkiye'de Uluslararası Koruma Prosedürü Haklar ve Yükümlülükler*. Mülteci Hakları Merkezi: <https://www.mhd.org.tr/images/yayinlar/MHM-13.pdf> adresinden alındı

- Özden, Y. (2019). *Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özgüler, V. C. (2018). Göç ve Uyum Politikaları. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics*, 1-10.
- Özgüler, V. C. (2018). Kitlemel Göç ve Suriyelilerin Eğitimi. *Efil Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 50-73.
- Pirinççi, F., & Demirtaş, T. (2014). Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasi: Suriye Krizi Örneği. B. Duran, K. İnat, & A. Balcı içinde, *Türk Dış Politikası Yıllığı* (s. 11-38). Ankara: SETA Yayınları.
- Resmi Gazete. (2013, Nisan 11). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> adresinden alındı
- Roxas, K. (2011). Tales From The Front Line: Teachers' Responses to Somali Bantu Refugee Students. *Urban Education*, 513-548.
- Sayın, Y., Usanmaz, A., & Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1-13.
- T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü. (2021, Temmuz 7). *Geçici Koruma*. T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü. (2021, Temmuz 27). *Uluslararası Koruma*. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Müdürlüğü: <https://www.goc.gov.tr/uluslararasi-koruma-istatistikler> adresinden alındı
- Tatlısu, İ. M. (2018). Amerikan Milliyetçiliği İle Irkçılık Arasındaki İlişki: Etnik Ayrımcılığın Irkçı Boyutları. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34-41.
- TDK. (2021, Temmuz 19). *Türk Dil Kurumu Sözcükleri*. Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- The UN Refugee Agency. (2017). *Global Trends Forced Displacement in 2017*. The UN Refugee Agency: <https://www.unhcr.org/5b27be547.pdf> adresinden alındı
- The UN Refugee Agency. (2021, Haziran 18). *Refugee Data Finder*. The UN Refugee Agency: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics-ua/> adresinden alındı
- Tümtaş, M. S., & Ergün, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekansal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1347-1359.
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Sözcükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı

UNICEF. (2018, Haziran 20). *UNICEF: Çatışmalar Nedeniyle Yerlerinden Olan Yaklaşık 30 Milyon Çocuğun Acil Korumaya ve Uzun Dönemli Kalıcı Çözümlere İhtiyacı Var*. Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu: <https://www.unicef.org/turkey/bas%C4%B1n-b%C3%BCtenleri/unicef-%C3%A7at%C4%B1%C5%9Fmalar-nedeniyle-yerlerinden-olan-yakla%C5%9F%C4%B1k-30-milyon-%C3%A7ocu%C4%9Fun-acil-adresinden-alındı>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Akademik ve mesleki Yayınlar.

Yıldırım, S. (2012). Balkan Savaşları ve Sonrasındaki Göçlerin Türkiye Nüfusuna Etkileri. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 75-92.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri , Nedenleri ve Etkileri . *Journal of Turkish Studies*, 1685-1704.

EKLER

EK A

GÖRÜŞME SORULARI

Mülteci Velilerle Yapılan Görüşme Formu

Araştırma Sorusu

Mülteci öğrenci velileri Okul yöneticileri ve Öğretmenler ile nasıl bir deneyim yaşamaktadır?

Okul	Görüşülen Kişi	Tarih ve Saat

Giriş

Merhaba, ben Yüksek Lisans Tez çalışması yapıyorum ve sizinle okulunuzdaki Okul yöneticileri ve Öğretmenler hakkında görüşmek istiyorum.

Bu görüşmede amacım, sizlerin Okul yöneticileri ve Öğretmenler ile yaşadığımız deneyimleri öğrenmek istiyorum.

Sizlerle görüşme yapıyorum çünkü sizlerin bu gibi bilimsel araştırmalara daha iyi bir şekilde katkı verebilecek bireyler olarak görüyorum.

Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra Mülteci öğrencisi olan okulların kullanacağı; velilerle nasıl bir ilişki içerisinde olacağına dair bir öneri niteliğinde katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

Bu nedenle sizin Okul yöneticileri ve Öğretmenler ile yaşadığımız deneyimlerinizdeki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum.

Bana görüşme sürecinde söyleyeceğinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir.

Ayrıca, araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.

- Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mıdır?
- Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?
- Bu görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Demografik Bilgiler

Çalışma durumu:

Evde yaşayan kişi sayısı:

Memleket:

Görüşme Soruları:

- 1- Türkiye'deki okullar hakkında beklentileriniz nelerdir, bahsedebilir misiniz?
- 2- Çocuklarınızın eğitim-öğretimine nasıl katkıda bulunuyorsunuz?
- 3- Okulda yapılan veli toplantılarındaki deneyimleriniz hakkında bahsedebilir misiniz?
- 4- Okul yöneticileri ve Öğretmenler ile yaşadığınız sorunlardan bahsedebilir misiniz?
- 5- Sorunların tekrarlanmaması için ne tür önlemler alıyorsunuz, biraz bu konu hakkında bahsedebilir misiniz?
- 6- Okul yöneticileri ve Öğretmenler ile yaşadığınız sorunlara dair çözüm önerileriniz den bahsedebilir misiniz?
- 7- Son olarak eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

Okul Yöneticileri Ve Öğretmen Görüşme Formu

Araştırma Sorusu

Okul yöneticileri ve Öğretmenler, Mülteci öğrenci velileri ile nasıl bir deneyim yaşamaktadır?

Okul	Görüşülen Kişi	Tarih ve Saat

Giriş

Merhaba, ben Yüksek Lisans Tez çalışması yapıyorum ve sizinle okulunuzda Mülteci öğrencilerinizin velileri hakkında görüşmek istiyorum.

Bu görüşmede amacım, okulunuzda bulunan Mülteci öğrencilerinizin velileri ile yaşadığımız deneyimleri öğrenmek istiyorum.

Yöneticiler ve öğretmenlerle görüşme yapıyorum, çünkü yöneticiler ve öğretmenlerin, bu gibi bilimsel araştırmalara daha iyi bir şekilde katkı verebilecek bireyler olarak görüyorum.

Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra Mülteci öğrencisi olan okulların kullanacağı velilerle nasıl bir ilişki içerisinde olacağına dair bir öneri niteliğinde katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

Bu nedenle sizin Mülteci öğrenci velileri ile yaşadığımız deneyimlerinizdeki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum.

- Bana görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir.
- Ayrıca, araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.
- Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mıdır?
- Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?

- Bu görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Demografik Bilgiler

(Yönetici ise)Yönetici pozisyonu:

Okulunuzda kaç tane Mülteci öğrenci bulunmaktadır?

Genel olarak hangi ülkelerden Mülteci öğrencileriniz var?

Görüşme Soruları:

- 1- Mülteci öğrencilerinizin ekonomik durumları hakkında biraz bahsedebilir misiniz?
- 2- Mülteci velilerin çocuklarının eğitim-öğretimine olan bakışlarına ilişkin görüşleri hakkında biraz bahsedebilir misiniz?
- 3- Mülteci veliler veli toplantılarına katılım sağlama durumları hakkında bilgi verebilir misiniz?
- 4- Mülteci veliler ile ne tür sorunlar yaşadığınızdan bahsedebilir misiniz?
- 5- Sorunların tekrarlanmaması için alınan önlemler hakkında bahsedebilir misiniz?
- 6- Veliler ile yaşadığınız sorunlara ilişkin herhangi bir çözüm önerileriniz var mıdır?
- 7- Son olarak eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

EK B
ETİK KURUL İZİN BELGESİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.06.2021-3864

T.C.
İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-71395021-020-3864
Konu : Esra SEVİNÇ-Etik Kurul Kararı

24.06.2021

İLGİLİ MAKAMA

Kurulumuza başvuran Esra SEVİNÇ'in "Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilerin Velileri ile Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri" isimli projesi; amaç, araştırma türü, veri toplama araçları, süreç ve işlemler, veri analizleri dikkate alınmak suretiyle 11.06.2021 tarihinde değerlendirilerek 2021/05-2 karar numarası ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi arz/rica ederim.

Prof. Dr. Ali YEŞİLİRMAK
Başkan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSV6JTCAC

Adres:Başak Mah. Ordu Cad. No:3 P.K. 34480 Başakşehir / İstanbul
Telefon:0212 692 0212 Faks:0212 551 6464
Kep:ihu@hs01.kep.tr e-Posta:info@ihu.edu.tr Elektronik Ağ:www.ihu.edu.tr

http://belge.ibnhaldun.edu.tr/en/Vision/Validate_Doc.aspx

Belge Doğrulama Adresi:

Bilgi için: Neslihan Pala
Unvanı: Sekreter

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Ad ve Soyadı:

Esra Sevinç

İletişim Bilgileri:

E-posta (1):

Eğitim:

2015 – 2019 İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Artvin Çoruh Üniversitesi,
Türkiye

2019 – Eğitim Kurumları İşletmeciliği Yüksek Lisans, İbn Haldun Üniversitesi,
Türkiye

2021-Arapça Dil Eğitimi, Qatar University, Qatar

Bildiriler:

1. I. Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Öğrenci Sempozyumu 2019, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
2. 4. Sosyal, Beşerî ve Yönetim Bilimleri Lisansüstü Çalışmaları Konferansı (IHU GradCon 2021)

Website:

<https://esrasevinc.com/>